

الحمد لله والمنة جتي دغه رساله ڊيره مفيده او
مشملة ده په قاعدو د نحو، سره د طريقه د بنودني

تسهيل النحو

يعني
پښتو

مع طريقه تعليم
نحو

مولانا حافظ محمد عثمان
مؤلف

مولانا حبيب الله درويش

زبان

په كوم كښي جتي د نحو مير هر يو فصل سره داسي سوالونه ليكلي شوي دي
چي كه چيرته طالبانو ته د دي مشق وكړي شي نو صرف د دي لوستلو نه به
د نحو مسئلي په آساتيا سره ورته يادي شي او نوي شروع كوناكي طالب
ته به د ابتدائي جملو ليكلو او لوستلو باندي ان شاء الله تعالى پوره طاقت
حاصل شي

جدید مکتبہ اشیا

قصر خوانی بازار محلہ چلی پشاور 091-2580074

تمام فنون کے کتب کے پی-ڈی-ایف ہمارے ویب سائٹ سے اور پلے سٹور سے فری ڈاؤن لوڈ کریں۔ ہم روزانہ کی بنیاد پر اس میں مزید کتب شامل کر رہے ہیں اس لیے آپ ہفتے میں ایک بار ضرور ہمارے پلے سٹور اور ویب سائٹ کو چیک کیا کریں۔

ابھی مطلوبہ پی-ڈی-ایف مفت ڈاؤن لوڈ کریں

منطق	خطبات	تفاسیر
معانی	سیرت	احیث
تصوف	تاریخ	فقہ
تقابل ادیان	صرف	سوانح حیات
تجوید	نحو	درس نظامی
نعت	فلسفہ	لغت
تراجم	حکمت	فتاوی
تبلغ و دعوت	بلاغت	اصلاحی
تمام فنون		

النحو في الكلام كالملاح في الطعام

الحمد لله والمنه چي دغه رساله ڊيره مفيده او
مشمئله ده په قاعدو د نحو، سره د طريقه د بنودني

تَسْرِيْلُ النَّحْوِ

يعني

پښتو

نجومير مع طريقه تعليم

مصنف

مولانا حافظ عبداللہ صاحب گنگوہي

مولانا حبيب الله درویش

ژباړن

په کوم کښی چي د نجومير هر يو فصل سره داسي سوالونه ليکلي شوي دي
چي که چيرته طالبانو ته د دي مشق وکړي شي نو صرف د دي لوستلو نه به
د نحو مسئلي په آسانتيا سره ورته يادي شي او نوي شروع کونکي طالب
به د ابتدائي جملو ليکلو او لوستلو باندی ان شاء الله تعالی پوره طاقت
حاصل شي

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم	تسهیل النحو (پښتو)
لیکنه	مولانا حافظ عبد الله گنگوهی
ژباړه	مولانا حبیب الله (درویش)
برېښنایې او آنلاین چاری	عزت الله سلطانزی 0093706912702
خپرندویه	جدید مکتبه رشديه
کال	۱۴۳۸ هـ جنوری 2017

دا کتاب د باور کتابتون څخه بنکته شوی

<https://Bawar.Net>

د نور کتابونو لپاره د باور کتابتون له ویبپاڼې څخه لیدنه وکړئ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام على
خير خلقه محمد وآله اجمعين

اما بعد: بدان ارشدك الله تعالى ، كه اين مختصر ست مضبوط
در علم نحو كه مبتدی را بعد از حفظ مفردات لغت و معرفت اشتقاق و ضبط
مهمات تصریف بآسانی بکیفیت ترکیب راه نماید و بزودی در معرفت اعراب
و بنا و سواد خواندن توانائی دهد بتوفیق الله تعالى و عونہ .

فصل: بدانکه لفظ مستعمل در سخن عرب بردو قسم است. مفرد
و مرکب . مفرد لفظی باشد تنها که دلالت کند بر یک معنی و آن را کلمه
گویند و کلمه بر سه قسم است اسم چون رجل ، و فعل چون ضَرَبَ ، و حرف چون
هل . چنانچه در تصریف معلوم شده است. اما مرکب لفظی باشد که از دو کلمه
یا بیشتر حاصل شده باشد و مرکب بردو گونه است مفید و غیر مفید. مفید
آنست که چون قائل بر آن سکوت کند سامع را خبری یا طلبی معلوم شود و آن
را جمله گویند و کلام نیز پس جمله بردو قسم است خبریه و انشائیہ .

سوالونه

لاندي وركزي شوی الفاظو کښی دا وښایي چی کوم مفرد دي
او کوم مرکب

فَرَسٌ ، ضَرَبَ ، قَدْ ، ضَرَبَ زَيْدٌ ، عَلَامٌ زَيْدٌ ، بَقَرٌ ، خَمْسَةَ عَشَرَ ، غَنَمٌ ،
زَيْدٌ قَائِمٌ ، عَمْرُو قَاعِدٌ ، مَاءُ الْبَيْرِ ، صَلَوَةُ الظُّهْرِ ، مَكَّةٌ ، مَدِينَةٌ ، بَعْلَبَكٌ ، حَجٌّ
الْبَيْتِ ، ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرًا .

فصل: بدانکه جمله خبریه آنست که قائلش را بصدق و کذب صفت
توان کرد و آن بردو نوع ست. اول آنکه جزء اولش اسم باشد و آن را جمله

اسمیه گویند چون زید عالم یعنی زید دانا است جزء اولش مسند الیه است و آن را مبتدا گویند، و جزء دوم مسند است و آن را خبر گویند.

دوم آنکه جزء اولش فعل باشد و آن را جمله فعلیه گویند چون ضَرَبَ زیدُ بزد زید جزء اولش مسند و آن را فعل گویند و جزء دوم مسند الیه است و آن را فاعل گویند، و بدانکه مسند حکم است و مسند الیه آنچه برو حکم کنند و اسم مسند و مسند الیه تواند بود و فعل مسند باشد و مسند الیه نتوان بود و حرف نه مسند باشد و نه مسند الیه.

سوالونه

لاندي ورکړي شوي جملو کښی وښايي کوم یو مسند دي او کوم مسند الیه، او دا وښايي چی کوم لفظ مبتدا دي او کوم یو خبر، او کوم فاعل دي او کوم یو فعل، او چی کومه جملي اسمیه ده او کومه جملي فعلیه، او ورسره دهرې جملي ترکیب هم وکړه، او دهرې جملي په پښتو کښی ترجمه وکړي او دهر سوال جواب په کاغذ باندي ولیکي.

اِسْتَعْفَرَ زَيْدٌ، اِجْتَنَبْتُ هِنْدُ، اَلشَّمْسُ طَالِعَةٌ، اَلصَّلَاةُ حَاضِرَةٌ،
اَلْمَاءُ بَارِدٌ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اِنْفَطَرَتِ السَّمَاءُ، اِخْمَرْتُ هِنْدُ، اَلْحُجُّ فَرِيضَةٌ، اَلصَّوْمُ
فَرَضٌ، اَلْقِيَامَةُ آتِيَةٌ، اَلْجَنَّةُ حَقٌّ، اَلصِّرَاطُ حَقٌّ، اَلْمِيزَانُ حَقٌّ، اَلْقَبْرُ رَوْضَةٌ،
اَلرَّبُّ غَفُورٌ، اِسْتَخْلَفَ بَكْرٌ، اِخْضَرَّتِ اَلْاَرْضُ، اَسْلَمَ خَالِدٌ، ذَهَبَ بَكْرٌ،
صَدَقَ عَمْرُو، اِمْلَوْحِ الْمَاءُ، زَيْدٌ دَاعٌ، صَامَ مُحَمَّدٌ، صَلَّى حَامِدٌ، حَجَّ
حَمِيْدٌ، بَعَثَ عَمْرُو، اَلنُّصْحُ وَاَجِبٌ، سَمِعَ اَللّٰهُ، اَللّٰهُ سَمِيْعٌ، مُحَمَّدٌ رَسُوْلٌ.

بدانکه: جمله انشائیه آنست که قائلش را بصدق و کذب صفت نتوان کردو
 آن را بر چند قسم است، امر، چون اضْرِبْ، ونهی، چون لَا تَضْرِبْ، واستفهام
 چون هَلْ ضَرَبَ زَيْدٌ، وتمنی، چون لَيْتَ زَيْدًا حَاضِرًا، وترجی، چون لَعَلَّ عَمْرًا غَائِبٌ،
 وعقود چون بَعْتُ وَاشْتَرَيْتُ، ولذا چون يَا اللهُ، وعرض، چون أَلَا تَنْزِلُ بِنَا فَتُصِيبَ
 خَيْرًا، وقسم چون وَاللهِ لَأَضْرِبَنَّ زَيْدًا، وتعجب چون مَا أَحْسَنَهُ وَأَحْسَنُ بِهِ.

لاندي ورکړل شوي تعريفات ښه ياد کړي.

امر: هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی دکوم یو کار کولو یا
 دکیدلو طلب پکښی وي مثال اضْرِبْ. او نهی: هغه جمله انشائیه ده چی په
 هغه کښی دیو کارنه کیدلو یا نه کولو طلب پکښی وي مثال لَا تَضْرِبْ.
 استفهام: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی دکومی واقعی باره
 کښی چی هغه تیره شوي وي یا موجوده یا آینده باره کښی سوال وی او په
 دي جمله کښی حرف استفهام هم وی لکه هَلْ ضَرَبَ زَيْدًا او أَرِيدُ قَائِمًا، او
 أَتَضْرِبُ زَيْدًا، تمنی: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی دکوم یو
 شی افسوس او ارمان کولی شی مثال لَيْتَ زَيْدًا حَاضِرًا (ارمان چی زید
 حاضر وي)، ترجی: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی دکوم یو
 شی باره کښی امید ساتلی شی، مثال لَعَلَّ عَمْرًا غَائِبًا امید دي چی عمر
 به غائب وي، عقود: دا هغه جمله انشائیه ده چی دکومی معاملی په باره
 کښی مثلاً د اخستلو یا خرخولو باره کښی وویل شی لکه خرخونکی سړي
 دخرخولو په وخت کښی داسي ووايي، بَعْتُ (ما خرخ کړو) او اخستلو والا
 ووايي اِشْتَرَيْتُ، ما واخستلو، لذا: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی
 یو سړي ځان طرف ته متوجه کړي او دحروف ندانه شروع پري وشی، مثال
 يَا زَيْدُ، (او زید) عرض: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی یو کس په
 کار باندي برانگیخته او تیز کړي، مثال أَلَا تَنْزِلُ بِنَا، آیا ته زمونږ کره نه راځی)

قسم: دا هغه جمله انشائیه ده چی هغه کښی په یو شی باندي قسم وکړی شی
 مثال و الله، په الله قسم، تعجب: دا هغه جمله انشائیه ده چی په هغه کښی په
 یو شی باندي د حیرانتیا او تعجب اظهار وکړی مثال ما أحسنه وأحسن به (خه
 ښایسته دي هغه)

سوالونه

لاندي ورکړي شوي مثالونو کښی دا وښایي چی کومه یوه جمله
 خبریه او کومه انشائیه او بیا د انشائیه کوم یو قسم دي
 أَسْلِمُوا، آمَنُوا، لَا تَكْفُرُوا، بَشِّرْ، لَيْتَ زَيْدًا عَالِمٌ، حَمْدَ بَكْرٍ، اتَّقُوا،
 آمَنَّا، أَبْصَرَ بِهِ، مَا أَعْجَلَ زَيْدًا، أَلَا تَكْرِمُ زَيْدًا، لَا تَقُولُوا، لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ،
 أَزِيدُ قَاعِدًا، نَكَّحْتُ، لَعَلَّ بَكْرًا نَائِمٌ، مَنْ جَاءَ، مَنْ أَبُوكَ، كَبُرٌ.

فصل: بدانکه مرکب غیر مفید آنست که چوڼ قائل بران
 سکوت کند سامع را خبری یا طلبی حاصل نشود و آن بر سه قسم
 است، اول مرکب اضافی چوڼ غلام زید، جزء اول را مضاف گویند
 و جزء دوم را مضاف الیه و مضاف الیه همیشه مجرور باشد، دوم
 مرکب بنائی و او آنست که دو اسم را یکی کرده باشند و اسم دوم
 متضمن حرفی باشد، چوڼ أَحَدَ عَشَرَ تِسْعَةَ عَشَرَ که در اصل احد
 و عشر و تسعة و عشر بوده است و او را حذف کرده هر دو اسم را یکی
 کردند و هر دو جزء مبنی باشد برفتح، الا اثننا عشر، که جزء اول
 معربست، سوم مرکب منع صرف و او آنست که دو اسم را یکی کرده
 باشند و اسم دوم متضمن حرفی نباشد چوڼ بَعْلَبَكَّ وَ حَضَرَ مَوْتُ که
 جزء اول مبنی باشد برفتح بر مذهب اکثر علماء و جزء دوم معرب.
 بدانکه مرکب غیر مفید همیشه جزء جمله باشد چوڼ غلام زید قائم
 وَعِنْدِي أَحَدَ عَشَرَ دَرَاهِمًا وَجَاءَ بَعْلَبَكَّ.

سوالونه

لاندي وركبرل شوي مثالونو كنبى مركب غير مفيد قسمونه
وښايى، او دهر مثال ترجمه هم وكړي او په مركبات اضافيه كنبى مضاف
مضاف اليه وپيژنه.

رَسُولُ اللَّهِ، دِينُ اللَّهِ، بَيْتُ اللَّهِ، صَلَاةُ الْعِشَاءِ، خَمْسَةَ عَشَرَ،
صَلَاةُ اللَّيْلِ، مِلَّةُ الْإِسْلَامِ، مَاءُ الْبَيْرِ، سَاكِنُ الْبَيْتِ، مَعْدِي كَرَبٌ،
حَضْرَ مَوْتُ، أَبُو حَارِثٍ، أَبُو الْقَاسِمِ، دَارُ زَيْدٍ، رُوحُ الْإِنْسَانِ، وَرَقُ
الشَّجَرِ، مَاءُ الْوَضُوءِ، ثَوْبٌ بَكْرٍ، أَخُو عَمْرٍو، جَارُ اللَّهِ.

لاندي وركري شوي مثالونو كنبى مركب غير مفيد خبر جمله او
ددي تركيب او ترجمه وكړي.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، حَجُّ الْبَيْتِ فَرَضٌ، صَوْمُ رَمَضَانَ فَرَضٌ،
الْكَعْبَةُ بَيْتُ اللَّهِ، عَذَابُ الْقَبْرِ حَقٌّ، قَامَ عَبْدُ اللَّهِ، صَلَّى غُلَامٌ بَكْرٍ،
جَلِيسُ الشُّوْءِ شَيْطَانٌ، جَلِيسُ الْخَيْرِ غَنِيْمَةٌ، آدَاءُ الزَّكَاةِ بَرَكَاتُ الْمَالِ،
عِنْدِي ثَمَانِيَّةٌ عَشَرَ كِتَابًا، إِخْرَوْ رَقٌ ثَوْبٌ بَكْرٍ، مَاءُ الْحَوْضِ حَارٌّ، لِحْيَةٌ
عَمْرٍو طَوِيلَةٌ، دَارُ زَيْدٍ وَسَيْعَةٌ، إِخْضَرَّ وَرَقُ الشَّجَرَةِ، إِغْبَرَّ وَجْهُ زَيْدٍ،
إِضْفَرَّ وَرَقُ الشَّجَرِ، إِخْمَرَّ وَجْهُ عَمْرٍو، صَلَاةُ اللَّيْلِ بِهَاءِ النَّهَارِ،
تَوَاضَعُ الْمَرْءُ كَرَامَةً.

فصل: بدانکه هیچ جمله کمتر از دو کلمه نباشد لفظاً چون

ضَرَبَ زَيْدٌ وَزَيْدٌ قَائِمٌ، يَا تَقْدِيرًا چُونِ اِضْرِبُ كِهْ أَنْتَ دَرُو مُسْتَتِر
است، وازین بیشتر باشد و بیشتر را حدی نیست، بدانکه چون کلمات
جمله بسیار باشد اسم و فعل و حرف را بایکدیگر تمیز باید کردن

ونظر نمودن که معرب ست یا مبنی و عامل ست یا معمول و باید دانستن که تعلق کلمات بایکدیگر چگونه است تا مسند مسند الیه پیدا گردد و معنی جمله بتحقیق معلوم شود.

فصل: بدان که علامت اسم آن است که الف و لام یا حرف جر در اولش باشد چون **الْحَمْدُ** و **بَزَيْدٍ** یا تنوین در آخرش باشد چون **زَيْدٌ** یا مسند الیه باشد چون **زَيْدٌ قَائِمٌ** یا مضاف باشد چون **غلامٌ زَيْدٍ** یا مضمر باشد چون **قَرِيشٌ** یا منسوب باشد چون **بغدادیٌ** یا مثنی باشد چون **رجالان** یا مجموع باشد چون **رجالٌ** یا موصوف باشد چون **جاءَ رجلٌ عالمٌ** یا تالی متحرک بدو پیوند چون **ضاربةٌ** و علامت فعل آنست که **قَدْ** در اولش باشد چون **قَدْ ضَرَبَ** یا سین باشد چون **سَيَضْرِبُ** یا سوف باشد چون **سَوْفَ يَضْرِبُ** یا حرف جزم بود چون **لَمْ يَضْرِبُ** یا ضمیر مرفوع متصل بدو پیوند چون **ضربتُ** یا تالی ساکن چون **ضربتُ** یا امر باشد چون **اضربُ** یا نهی باشد چون **لَا تَضْرِبُ** و علامت حرف آنست که هیچ علامتی از علامات اسم و فعل درو نبود.

سوالونه

لاندي و رکړي شوي الفاظو کښی علاماتونه وپيژني او وښايي چی کوم يو لفظ اسم دي او کوم يو فعل او کوم حرف او هغه علامات هم ظاهر کړي چی دهغی نه تمنی ظاهر يري .

رَسُولُ اللَّهِ، الْجَنَّةُ، الصِّرَاطُ، كُورَثُ، عَلِيٌّ، سَمِيعَتٌ، دَخَلْتُ، سَاحِرَانِ، سَوْفَ يَكُونُ، سَيَكُونُ، لَا تَنْفَطِرُ، مَا، رُجَيْلٌ، بَلْخِيٌّ، مَسَاجِدُ، مُحَمَّدٌ، نَبِيٌّ، مَكِّيٌّ، جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ، رَبُّ الْعَالَمِينَ، الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، تَوْبَةٌ، شَاهِدَةٌ، قَدْ سَمِعَ.

فصل: بدانکه جمله کلمات عرب بردو قسم است. **معرب** و **مبني**. **معرب** آنست که آخرش باختلاف عوامل مختلف شود چون زیدٌ و جاءَني زیدٌ، و رأيتُ زیداً و مررتُ بزید، جاءَ عامل ست و زید معرب ست و ضمه اعراب و دال محل اعراب. و **مبني** آنست که آخرش باختلاف عوامل مختلف نشود چون هؤلاء که در حالت رفع و نصب و جر یکسان است.

فصل: بدانکه جمله حروف مبني است و از افعال فعل ماضی و امر حاضر معروف و فعل مضارع بانونهای جمع مؤنث و بانونهای تاکید نیز مبني است. بدانکه اسم غیر متمکن مبني است و اما اسم متمکن معرب است بشرط آنکه در ترکیب واقع شود و فعل مضارع معرب است بشرط آنکه در ترکیب واقع شود و فعل مضارع معرب است بشرط آنکه از نونهای جمع مؤنث و نون تاکید خالی باشد پس در کلام عرب بیش ازین دو قسم معرب نیست باقی همه مبني است و اسم غیر متمکن اسمی است که با مبني اصل مشابهت دارد و مبني اصل سه چیز است فعل ماضی و امر حاضر معروف و جمله حروف و اسم متمکن اسمیست که با مبني اصل مشابه نباشد.

سوالونه

لاندي وركړي الفاظو كښي وښايي چي كوم يو معرب دي او كوم يو مبني او مبني اصل هم وښايي.

اِفْتَحُوا، لَمْ يَفْعَلْ، لَنْ يَسْمَعُوا، اِضْرِبْنَا، هَذَا كِتَابِي، نَصْرٌ، سَمِعَ، يَجْتَنِبَنَّ.

پدي عبارت كښی هره كلمه متعین كړي او وښایي چی معرب دي او كه

مبني .

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ .
إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ .

فصل : بدانكه اسم غير متمكن هشت قسم است ، اول

مضمرات چوں انا من مرد وزن و ضربتُ زدم من و اَيَّايَ خاص مرا
و ضربتني بزد مرا ولي مرا ، اين هفتاد ضمير است چهارده مرفوع متصل
ضربتُ ضربنا ضربتَ ضربتُمَا ضربتُمُ ضربتِ ضربتُنَا ضربتِنَا ضربتِ
ضربنا ضربوا ضربتِ ضربتَا ضربتَا ضربنَا ، چهارده مرفوع منفصل انا نحنُ انتُ
انتمَا انتمُ انتُ انتمَا انتنُ هو هُمَا هُمُ هي هُمَا هُنَّ ، و چهارده منصوب متصل
ضربتني ضربنا ضربتَ ضربتُمَا ضربتُمُ ضربتِ ضربتُنَا ضربتِنَا ضربتِ
ضربنا ضربوا ضربتِ ضربتَا ضربتَا ضربنَا ، و چهارده منصوب منفصل
اَيَّايَ اَيَّانا اَيَّاكَ اَيَّاكُمَا اَيَّاكُمُ اَيَّاكَ اَيَّاكُمَا اَيَّاكُنَّ اَيَّاهُ اَيَّاهُمَا اَيَّاهُمْ اَيَّاهَا
اَيَّاهُمَا اَيَّاهُنَّ و چهارده مجرور متصل لي لَنَا لَكَ لَكُمَا لَكُمُ لَكُنَّ لَهُ لَهُمَا لَهُمْ
لَهَا لَهُمَا لَهُنَّ ، دوم اسماي اشارات ذَا و ذَانِ و ذَيْنِ و تَا و تِي و تَه و وَذِه و وَذِي
و تَهِي و تَانِ و تَيْنِ و اَوْلَاءِ بَمَدِ و اَوْلِي بَقَصْرٍ ، سوم اسماي موصوله الَّذِي
وَالَّذَانِ وَالَّذَيْنِ وَالَّذِينَ اَلَّتِي وَاللَّتَانِ وَاللَّتَيْنِ وَاللَّاتِي وَاللَّوَاتِي وَمَا وَمَنْ
وَأَيُّ وَايَةٌ وَالْفِ وَاَلْفِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ وَاَلْمِ
وَالْمِضْرُوبُ و ذُو بمعنی الَّذِي در لغت بني طی نحو جاءني ذُو ضَرْبِكَ
بدانكه آي وَايَةٌ معرب است .

لاندي ور كړي شوي تعريفات ښه زباني ياد كړه .

مرفوع متصل هغه ضمير دي چی فعل سره يوځاي وي او هميشه فاعل وي .

مرفوع منفصل هغه ضمائر دي چی دفعل نه جدا راخی او په ترکیب کښی مبتدا یا خبر یا فاعل واقع کیږي .

منصوب متصل هغه ضمائر دي چی دفعل سره یو ځای وي او په ترکیب کښی مفعول به وی او یا د داسي حرف سره یو ځای شی چی اسم ته نصب ورکوي لکه : اِنِّی اِنَّا اِنَّا اِنَّا الخ .

مجرور متصل هغه ضمائر دي چی د حرف سره یو ځای شی لکه : لِي لَنَا الخ یا مضاف سره یو ځای شی او مضاف الیه واقع شی لکه غُلَامِي غُلَامِنَا غُلَامُكَ الخ .

ددي مثالونو ترکیب او ترجمه اولیکي او دضمير قسمونه هم ظاهر کړي
 اَنَا قَائِمٌ ، اَنْتَ غُلَامٌ زَيْدٌ ، اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ، ضَرَبَكَ زَيْدٌ ،
 زَيْدٌ ضَرَبَكَ ، اَنَا يُوْسُفُ ، نَحْنُ عَالِمُونَ ، ضَرَبُوهُمْ ، ضَرَبَهَا عَمْرُوٌ ،
 ضَرَبَتَاهَا ، هُنَّ جَمِيْلَاتٌ ، ضَرَبَهُمْ بَكْرٌ ، اَنْتِ حَسَنَةٌ ، ضَرَبْنَاكَ ضَرَبْتَكُمْ ،
 هُمْ شَاهِدُونَ ، هِيَ ضَارِبَةٌ ، هُمَا جَاهِلَانِ ، اَنَا اَخُو عَمْرُوٍ ، ضَرَبْتَكُنَّ
 هِنْدٌ ، نَصَرْتَنِي ، نَصَرُونِي ، نَصَرْتَنِي هِنْدٌ ، اَنْتَ اِبْنُ زَيْدٍ ، اَنْتُمْ اِبْنَاؤُ
 بَكْرٍ ، اَنْتَ عَمُّ بَكْرٍ ، هُوَ خَالِقٌ ، هُمْ مَلِيْكَةُ الرَّحْمٰنِ ، اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ
 نَسْتَعِيْنُ ، اِهْدِنَا ، غُلَامِنَا قَائِمٌ ، هَذَا عَبْدِي ، هُوَ لِآءِ اِخْوَتِي ، هَذَا اَخِي ،
 هَذَا كِتَابُنَا ، هَذَانِ سَاحِرَانِ ، هَذِهِ بِنْتِي ، هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ ، تَبَارَكَ
 الَّذِي نَزَلَ الْفُرْقَانَ ، قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاءَنَا ، جَاءَ الَّذِي ضَرَبَ
 غُلَامَكَ ، اِيَّايَ ضَرَبْتَ ، اِيَّاكُمْ اَدْعُوْا ، لَكُمْ جَمَالٌ لَهَا زَوْجٌ ، لُهُمْ عِلْمٌ ، لِي
 حُزْنٌ ، اُولَيْكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ، هَذَا الرَّجُلُ خَالِي ، ذَانِكَ الرَّجُلَانِ ذَهَبَا ،
 ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا ، اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ، هَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ ، اذْكُرُوا نِعْمَتِي
 الَّتِي اَنْعَمْتُ ، لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ ، اِيَّاكُمْ اَعْطَيْتُ ، اِيَّاهُنَّ نَكَحْتُ ، اِيَّاكَ
 ضَرَبْتُ ، عَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوْا ، هُوَ لِآءِ اَصْحَابِي ، قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّذِي

تَجَادِلُكَ، هَذَا دِرْهَمٌ، هَذَا كَلْبٌ، عَلِمْتُ نَفْسٌ مَا أَحْضَرْتُ، هُمْ كَمَا، إِضْرِبُوهُمْ، جَاءَ الَّذِي أَعْطَاكَ، رَبُّنَا اللَّهُ، رَسُولُنَا مُحَمَّدٌ، قَبِلْتُنَا بَيْتُ اللَّهِ، لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ، لَكُمْ دِينُكُمْ، قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّهَا، مَا نَدِمَ مَنْ سَكَتَ، إِيكُمْ ضَرَبَ زَيْدًا، آيَةُ امْرَأَةٍ زَوْجَتِكَ .

چهارم اسماء افعال: و آن بر دو قسم است: اول بمعنی امر حاضر چون رُوِيَ و بَلَّ و حَيَّهْل و هَلُمَّ، دوم بمعنی فعل ماضی چون هَيَّهَات و شَتَّانَ .

پنجم اسماء اصوات: چون أَحُ و أُحُ و أُفُ و بِيحٌ و نَخٌ و غَاقٌ .

ششم اسماء ظروف: ظرف زمان چون اذ و اذًا و متى و كيف و آيان و أمس و منذ و منذُ و قط و عوض و قبل و بعد و قتيكه مضاف باشند و مضاف اليه محذوف منوی باشد، و ظرف مكان چون حيث و قدام و تحت و فوق و قتيكه مضاف باشند و مضاف اليه محذوف منوی باشد.

هفتم اسماء كنايات: چون كَمْ و كَذَا كنايت از عدد و كَيْت و ذَيْتَ كنايت از حديث .

هشتم مركب بنائي: چون أَحَدٌ عَشَرَ .

لاندي وركړي شوي مثالونو كښی اسماء افعال او اسماء ظروف وپيژني او دهر مثال ترجمه او تركيب وليكي .

شَتَّانَ بَيْنَ زَيْدٍ وَعَمْرٍو، هَيَّهَاتَ يَوْمَ الْعِيدِ، بَلَّهَ زَيْدًا، حَيَّهْلِ الصَّلَاةِ، جِئْتُكَ إِذْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ، آتَيْكَ إِذَا جَاءَ زَيْدٌ كَيْفَ حَالَكَ، آيَانَ يَوْمِ الدِّينِ، نَصَرْتُكَ أَمْسَ، مَا رَأَيْتُ زَيْدًا مُذْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ مَا ضَرَبْتَهُ قَطُّ، يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ، جَلَسْتُ فَوْقَ عَمْرٍو، اجْلِسْ حَيْثُ جَلَسَ زَيْدٌ، امْشِ قَدَامَ بَكْرٍ، ضَعُ هَذَا فَوْقَ السَّطْحِ، فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ، كَمْ دِرْهَمًا عِنْدَكَ مَلَكَتُ كَذَا وَكَذَا دِرْهَمًا، قُلْتُ لِزَيْدٍ كَيْتَ

وَكَيْتَ، مَشَيْتُ خَلْفَكَ، قَعَدَ زَيْدٌ تَحْتَ الشَّجَرَةِ، لَا أُعْطِيهِ عَوْضٌ،
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ، إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ، جَاءَ زَيْدٌ قَبْلَكَ، رَأَيْتُ زَيْدًا
قَبْلَ يَوْمِ الْجُمُعَةِ، عَرَفْتُ عَمْرًا قَبْلُ، مَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ.

فصل: بدانکه اسم بر دو ضرب است، **معرفه و نکره**.

معرفه آنست که موضوع باشد برای چیزی معین و آن بر هفت نوع
است، اول مضمرات، دوم اعلام چون زید و عمرو، سوم اسمائ
اشارات. **چهارم** اسمائ موصوله، و این دو قسم را مبهمات
گویند. پنجم معرفه به ندا چون يَا رَجُلُ، ششم معرفه بالف لام چون
الرَّجُلُ، هفتم مضاف بیکی ازینها چون غُلامُهُ و غُلامُ زَيْدٍ و غُلامٌ هَذَا
و غُلامُ الَّذِي عِنْدِي و غُلامُ الرَّجُلِ، و نکره آنست که موضوع باشد برای
چیزی غیر معین چون رجل و فرس.

لاندي ورکړي شوي مثالونو کښی دمعرفه قسمونه وپيژني او ددي جملو

ترجمه او ترکیب هم وکړي

أَنَا يُوسُفُ، هَذَا أَخِي، هَذَا عَبْدُكَ، حِلْمُ الرَّجُلِ عَوْنُهُ، حِرْفَةُ
الْمُرءِ كَنْزُهُ، كَلَامُ اللَّهِ دَوَاءُ الْقَلْبِ، لَيْزُ الْكَلَامِ قَيْدُ الْقَلْبِ، نَحْنُ
مُسْتَغْفِرُونَ، طَابَ مَنْ وَثِقَ بِاللَّهِ، صَبْرُكَ يُورِثُ الْخَيْرَ، صَمْتُ
الْجَاهِلِ سِتْرُهُ، هَذَا مَا كَنْزْتُمْ، هَذِهِ أُخْتِي، هُوَ لِأَخِي عَيْدِي، الصَّلَاةُ
عِمَادُ الدِّينِ، الزَّكَاةُ بَزْكَى الْمَالِ، الصَّوْمُ جَنَّةٌ، الْحَجُّ مُطَهَّرٌ، ذَكَرَ اللَّهُ
طَمَائِنَةَ الْقَلْبِ، لَذَكَرَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ، ذَلِكَ الشَّيْطَانُ
يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ.

بدانکه اسم بر دو صنف است مذكر و مؤنث، مذكر آنست

که درو علامت تانیث نباشد چون رجل و مؤنث آنست که درو علامت
تانیث باشد چون امرء و علامت تانیث جنار است. **تاجوهی** طلحة و الف

مقصوره چون حُبلی و الف ممدوده چون حمراء و تائ مقدره چون ارض که در اصل ارضه بوده است بدلیل اریضه زیرا که تصغیر اسما را باصل خود بردو این را مؤنث سماعی گویند. و بدانکه مؤنث بردو قسم است حقیقی و لفظی، حقیقی آنست که بازای او حیوانی مذکر باشد چون امرأة که بازای او رجل است و ناقه که بازای او جمل است و لفظی آنست که بازای او حیوانی مذکر نباشد چون ظلمة و قوه، بدانکه اسم بر سه صنف ست واحد مثنی و مجموع، و احد آنست که دلالت کند بر یکی چون رجل، و مثنی آنست که دلالت کند بردو بسبب آنکه الف یا یای ماقبل مفتوح و نونی مکسوره باآخرش پیوند چون رجلان و رجلین و مجموع آنست که دلالت کند بر بیش از دو بسبب آنکه تغییری در واحد کرده باشد لفظاً چون رجال یا تقدیراً چون فلک که واحدش نیز فلک است بروزن قفل و جمعش هم فلک بر وزن اشد.

سوالونه

په لاندې ورکړي شوي ټولو مثالونو کښی مذکر و مؤنث قسمونه وښایي او مفرد تشبیه او جمع وښایي او دهر مثال ترکیب او ترجمه وکړي.

سَلَامَةٌ الْإِنْسَانِ فِي حَبْسِ النَّفْسِ ، سَادَةُ الْأُمَّةِ الْفُقَهَاءُ ، الدُّنْيَا مَشْحُونَةٌ بِالرِّزَايَا ، هِيَ بَقْرَةٌ صَفْرَاءُ ، السَّمَاءُ مُنْفَطِرَةٌ ، الشَّمْسُ تُكَوِّرُ ، الْقِيَامَةُ وَاقِعَةٌ ، دَوْلَةُ الْأَرْدَالِ أَفَةُ الرَّجَالِ ، دَوْلَةُ الْمُلُوكِ الْعَدْلُ ، الْمَلِكَةُ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ، الشَّيْحَانِ أَفْضَلُ الصَّحَابَةِ ، هَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ، الشَّاءُ نَظِيفَةٌ ، لَبَنُ الْأَتَانِ حَرَامٌ ، هَذِهِ نَاقَةٌ لِلَّهِ ، هَذِهِ امْرَأَةٌ زَيْدٍ ، أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ ، خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ .

بدانکه جمع باعتبار لفظ بردو قسم است. جمع تکسیر و جمع تصحیح ، جمع تکسیر آنست که بنای واحد درو سلامت

نباشد چوں رجالٌ و مَسَاجِدُ، و ابنیه جمع تکسیر در ثلاثی بسماع تعلق دارد و قیاس را درو مجالی نیست اما در رباعی و خماسی بر وزن فَعَالِلُ آید چوں جَعْفَرٌ و جَعَا فَرُو و جَحْمَرِشُ و جَحَامِرٌ بحذف حرف خامس، و جمع تصحیح آنست که بنای واحد درو سلامت ماند و آن بر دو قسم است جمع مذکر و جمع مؤنث، جمع مذکر آنست که واوی ماقبل مضموم یا یای ماقبل مکسور و نونی مفتوح در آخرش پیوند چوں مُسَلِّمُونَ و مُسَلِّمِينَ. و جمع مؤنث آنست که الفی با تائی با آخرش پیوند چوں مُسَلِّمَاتٌ، و بدانکه جمع باعتبار معنی بردو نوع است جمع قلت و جمع کثرت، جمع قلت آنست که بر کم از ده اطلاق کنند و آن را بناء است اَفْعُلٌ مثل اَکْلُبٌ و اَفْعَالٌ چوں اَقْوَالٌ و اَفْعَلَةٌ مثل اَعْوَنَةٌ و فَعْلَةٌ چوں غَلْمَةٌ و دو جمع تصحیح بی الف و لام یعنی مسلمون و مسلمات و جمع کثرت آنست که برده و بیشتر از ده اطلاق کنند و ابنیه آن هر چه غیر ازین شش بناء است.

سوالونه

لاندي دجدهی په صیغو کښی ددی سوالونو جوابونه ولیکی چی کومه یوه جمع تکسیر ده او کومه یوه جمع تصحیح او دجمع تصحیحی کوم یو قسم دي آیا جمع مذکر ده او که مؤنث، او کومه یوه جمع قلت ده او کومه یوه کثرت، او کومه یوه دثلاثی جمع ده او کومه یوه درباعی او خماسی او ددی جمعو مفرد و بنایی.

مُصْطَفَوْنَ، اَخْيَارٌ، مُتَّقُونَ، قَانِتَاتٌ، مَضَاجِعُ، شُمُوسٌ، عَقَارِبُ، دَرَاهِمٌ، بَرَاثِينُ، سَفَارِحُ، هَزَائِرُ، كُبُودٌ، اِبَالٌ، اَدَانٌ، قُدُورٌ، اَبْيَاتٌ، جَفْنَاتٌ، رُكَبٌ، رِقَابٌ، اَغْرَبَةٌ، قُفْرَانٌ، رَكُوبَاتٌ، اَصَابِعُ، قَنَادِيْلُ، عَصَافِيْرٌ، غِرْلَةٌ، حُبْنَاءُ، عَلَمَاءُ، رَقَبَاتٌ، غِرْلَانٌ، اَعْلَوْنَ،

مُضْطَفَيْنَ، دُعَى، كُنْزٌ، صَيَاقِلٌ، كَلَالِيْبٌ، سِدْرَاتٌ، أَقْطَارٌ، قُدُلٌ،
مَنَادِيْلٌ، مَنَازِلٌ، أَنْفُسٌ، أَرْجُلٌ، الصَّالِحَاتُ.

لاندي ورکري شوي مفردو صيغو جمع جوڙه ڪري
قَوْلٌ، فِعْلٌ، ضَارِبٌ، مَشْرِقٌ، مُسْلِمَةٌ، صَلَوَةٌ، رَأْسٌ،
كَاسٌ، مِصْبَاحٌ، مَدْخَلٌ، عَيْنٌ، ذَنْبٌ، مَغْرِبٌ، غُلَامٌ، أَبٌ، أَخٌ، ابْنٌ،
بِنْتُ، شَفَّةٌ، فَمٌ.

فصل: بدانکه اعراب اسم سه است: رفع، نصب، جر، اسم
متمکن باعتبار وجود اعراب بر شانزده قسم است. اول مفرد منصرف
صحيح چون زید، دوم مفرد منصرف جاری مجرای صحيح چون دلو
سوم جمع مکسر منصرف صحيح چون رجال رفع شان بضمه باشد
ونصب بفتحه وجر بکسره چون جاءنی زید و دلو و رجال و رایت زیداً
ودلواً و رجالاً، ومرت بزید و دلو و رجال، چهارم جمع مونث سالم
رفعش بضمه ونصب وجر بکسره چون هُنَّ مُسْلِمَاتٌ و رَأَيْتُ مُسْلِمَاتٍ
و مَرَرْتُ بِمُسْلِمَاتٍ پنجم غير منصرف و آن اسمی است که دو سبب از
اسباب منع صرف درو باشد و اسباب منع صرف نه است عدل،
وصف، تانیث، معرفه، عجمه، جمع، ترکیب، وزن فعل، والف نون
زائدتان، چون عُمَرُوْ و أَحْمَرُوْ و طَلْحَةُ و زَيْنَبُ و اِبْرَاهِيْمُ و مَسَاجِدُ
و مَعْدِيكِرَبُ، و أَحْمَدُ، و عُمَرَانُ، رفعش بضمه باشد ونصب وجر بفتحه
چون جَاءَ عُمَرُ و رَأَيْتُ عُمَرَ و مَرَرْتُ بِعُمَرَ.

سوالونه

دغه لاندي تعريفونه ښه ياد ڪړه

رفع مبتدا او خبر اود فاعل كيدلو په وخت كښي چي كوم

د معمول په آخر كښي حرف يا حرڪت وي

نصب مفعول کیدلو په وخت دمعمول په آخر کښی چی کوم حرف یا حرکت وي .

جر مضاف الیه کیدلویا حرف جر راتلو په وخت دمعمول په آخر کښی چی کوم حرف یا حرکت وي .

منصرف هغه اسم چی په هغه باندي دري واړه حرکتونه سره دتنوین راځي .

صحیح هغه اسم چی دهغه په آخر کښی حرف علت نه وي جاری مجرای صحیح هغه اسم دي چی دهغه په آخر کښی حرف علت وي او ماقبل دهغه ساکن وي .

غیر منصرف هر هغه اسم چی په هغه باندي کسره او تنوین نه راځي لاندی ورکړي شوي مثالونو کښی هر یو اسم داسم معرب شپاړسو قسمونو نه وښای چی کوم یو قسم دي او که غیر منصرف وي نو د اسباب منع صرف نه کوم دوه سببه پکښی دي او درفع نصب او جر په کوم یو حالت کښی دي او ترکیب و ترجمه هم وکړي .

نَبِينَا مُحَمَّدٌ، مَكَّةُ بَلَدَةٌ مُبَارَكَةٌ، عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثَالِثُ الْخُلَفَاءِ، قُبُورُ الصُّلَحَاءِ رِيَاضٌ، الصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ، انْكِحُوا مُسْلِمَاتٍ، يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ، اِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ اللَّهِ، اِسْمَعِيلُ ذَبِيحُ اللَّهِ، لَاجِدْرِيحَ يُوْسُفَ، بَشْرُ نَاهُ بِاسْحَقَ، اِسْمُهُ اَحْمَدُ، عَائِشَةُ زَوْجَةُ النَّبِيِّ ﷺ، سَيِّدَةُ النَّسَاءِ فَاطِمَةُ، سَيِّدَةُ الشُّهَدَاءِ خَمْزَةُ، اَحْسَنَ الْقَصَصِ، هَذَا الْقُرْآنُ، خَيْرُ الْبَقَاعِ مَسَاجِدُ، الْاَهْلَةُ مَوَاقِيْتُ لِلنَّاسِ، هَذَا جِرُّوْ ذَيْبٍ، مَصَّ الْوَالِدِ تَذِيُّ اُمِّهِ، اَتَّبِعُوا اِمْلَةَ اِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، اِذْ يَرْفَعُ اِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ، حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ، اِحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ، حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَاَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ، اَحْسَنَ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ ﷺ .

ششم اسمای سته مکبره در وقتیکه مضاف باشند بغير يائ متکلم چون ابٌ واخٌ وحمٌ وهنٌ وفمٌ وذومال رفع شان بواو باشد نصب بالف وجر بيا چون جاء ابوک ورايت اباک ومرتت بآبيک، هفتم مثنی چون رَجُلَانِ، هشتم کلاً وکلتامضاف بمضمر نهم اثنتان واثنتان رفع شان بالف باشد ونصب وجر يائ ماقبل مفتوح چون جاء رَجُلَانِ وکلاهُمَا واثنتان ورايت رَجُلَيْنِ وکليهما واثنتين ومرتت برَجُلَيْنِ وکليهما واثنتين .

سوالونه

ذکر شوي مثالونو کنسی هريواسم دشپار سو قسمونونه ونبای کوم يو قسم دي او په دري حالتو کنسی په کوم يو حالت کنسی دي او ترکیب وترجمه هم وکړي

أَبُونَا آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، أَبُوكَ رَجُلٌ صَالِحٌ ، قَالَ أَبُوهُمْ ، أَخُونَا عُمَرُ ، إِجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ ، ضَرَبْتَ أَخَاكَ ، إِضْرِبْ لَهُمْ مَثَلُ الرَّجُلَيْنِ ، جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ ، أَنَا أَخُوكَ ، جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ، دَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانِ ، أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ ، أَخُوكَ مِنْ وَاسَاكَ ، هَذَا سَاحِرَانِ ، إِطْرَدَهُمَا تَيْنِ الْكَلْبَتَيْنِ ، فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاحَتَانِ ، هُمَا مُدْهَمَاتَانِ ، هُوَ ذُو عِلْمٍ ، زَيْدٌ ذُو عَقْلِ ، رَأَيْتُ رَجُلًا دَافَهُمْ ، مَرَرْتُ بِرَجُلٍ ذِي لُبٍّ ، هَذَا طَعَامٌ ذُو مِلْحٍ ، فُوهُ أَجْمَلٌ مِنْ فِي زَيْدٍ ، حُمُوكَ عَالِمٌ ، رَأَيْتُ حَمَاهَا فِي الدَّارِ ، أُسْرُهُنَاكَ ، حَضَرَنِي الرَّجُلَانِ كِلَاهُمَا ، إِشْتَرَيْتُ اللَّحْمَ بِدِرْهَمَيْنِ ، بَعْتُ ثَوْبِي بِدِينَارَيْنِ ، لِيُوسِفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا ، طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي اثْنَيْنِ .

دهم جمع مذکر سالم چون مسلمون، یازدهم اولو، دوازدهم عشرون تا تسعون . رفع شان بواو ماقبل مضموم باشد ونصب وجر يائ ماقبل مکسور چون جاء مُسْلِمُونَ وَأُولُو مَالٍ وَعِشْرُونَ رَجُلًا

وَرَأَيْتُ مُسْلِمِينَ وَأَوْلِيَّ مَالٍ وَعِشْرِينَ رَجُلًا وَمَرَزْتُ بِمُسْلِمِينَ وَأَوْلِيَّ مَالٍ وَعِشْرِينَ رَجُلًا، سیزدهم اسم مقصور و آن اسمی است که در آخرش الف مقصوره باشد چون موسی، چهاردم غیر جمع مذکر سالم مضاف بیای متکلم چون غلامی رفع شان بتقدیر ضمه باشد و نصب بتقدیر فتحه و جر بتقدیر کسره و در لفظ همیشه یکسان باشند چون جَاءَ مُوسَىٰ وَغُلَامِي، وَرَأَيْتُ مُوسَىٰ وَغُلَامِي.

سوالونه

لاندی ور کړي شوي جملو کښی هر یو اسم دمعرب د شپار سو قسمونونه وښای کوم یو قسم دي او په کوم حالت کښی دي او ترکیب او ترجمه هم وکړي

إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ، اللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ، اسْتَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ، هَذَا أَخِي، قَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ، اسْمُهُ بَحْسَى، هَذَا كِتَابِي، هُوَ عَبْدِي، هُوَ لِأَخِي إِخْوَتِي، أَذْكَرُوا نِعْمَتِي، رَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ، أَوْلَيْتَكَ هُمْ الْمُؤْمِنُونَ، نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُونَ، لَا تَطِيعُ الْكَافِرِينَ، هُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ، هُمْ أَوْلُو عَقْلٍ، مَرَزْتُ بِسَبْعِينَ رَجُلًا، اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ، بَلَغَ الْعُلَىٰ بِكَمَالِهِ، كَشَفَ الدُّجَىٰ بِجَمَالِهِ، لَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ، مَالَ قَلْبِي، رَبِّي اللَّهُ نَجْرِي الْمُحْسِنِينَ، هَذَا صِرَاطِي، وَاعْدَنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً، أَدْخِلِي فِي جَنَّتِي، لَا تَقْضُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ.

پانزدهم اسم منقوص و آن اسمی است که آخرش یای ماقبل مکسور باشد چون قاضی رفعش بتقدیر ضمه باشد و نصبش بفتحه لفظی و جرش بتقدیر کسره، چون جَاءَ الْقَاضِي، وَرَأَيْتُ الْقَاضِي، وَمَرَزْتُ بِالْقَاضِي، شانزدهم جمع مذکر سالم مضاف بیای متکلم چون مُسْلِمِي رفعش بتقدیر واو باشد و نصب و جرش بیای ماقبل مکسور

چون هُوَ لَاءِ مُسْلِمِيَّ که در اصل مسلمون بود نون باضافت ساقط شد و او و یا جمع شده بودند و سابق ساکن بود و او را یا بدل کردند و یا را در یا ادغام کردند مسلمی شد ضمه میم را بکسره بدل کردند و رایت مسلمی و مررت بمسلمی .

لاندي ليكل شوي مثالونو کښی هر يو اسم وښايي چی په

پشار سو قسمونو کښی کوم يو قسم دي او په کوم حالت کښی دي .
 اِقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ، اَلدَّاعِي اَللهُ، لَقِيْتُ مُكْرَمِيَّ، اَرْنَاهُ اَيَاتِنَا، تَوَلَّى
 فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ، اَرَاهُ الْاَيَةَ الْكُبْرَى، بَع الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ، هُوَ رَاضٍ عَنكَ،
 جَاءَهُ الْاَعْمَى، قَالَ الْمَسِيْحُ اعْبُدُو اللهَ، الْمَعَاصِي مُهْلِكَةٌ، مَاوِي الْكٰفِرِيْنَ
 جَهَنَّمَ، عُتْبَى الْكٰفِرِيْنَ النَّارَ، قَالَ مُوسَى لِقَتَاهُ، يَسْئَلُونَكَ عَنِ ذِي الْقُرْنَيْنِ،
 اذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِبْرَاهِيْمَ، ضَاقَ صَدْرِي، الْمَجَالِسُ بِالْاَمَانَةِ، الْمَالُ وَالْبُنُوْنَ
 زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا، يَجْعَلُوْنَ اَصَابِعُهُمْ فِيْ اٰذَانِهِمْ، عَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاءَ، لَا تَقْرَبَا
 هٰذِهِ الشَّجَرَةَ، بَشِّرِ الصّٰبِرِيْنَ، عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ، اللهُ لَا يَهْدِي الظّٰلِمِيْنَ،
 عِنْدِي سِتُوْنَ رَجُلًا، قَتَلَ دَاوُدُ جَالُوْتَ.

فصل : بدانکه اعراب مضارع سه است رفع و نصب و جزم، فعل

مضارع باعتبار وجود اعراب بر چهار قسم است، اول صحیح مجرد از ضمیر
 بارز مرفوع برای تشبیه و جمع مذکر برای واحد مؤنث مخاطبه رفعش بضمه
 باشد و نصب بفتح و جزم بسکون چون هو یضرب، ولن یضرب، ولم
 یضرب، دوم مفرد معتل و او ی چون یغزوا یا نی چون یرمی رفعش بتقدیر
 ضمه باشد و نصب بفتح لفظی و جزم بحذف لام چون هو یغزوا و یرمی ولن
 یغزوا ولن یرمی ولم یغزوا ولم یرمی . سوم مفرد معتل الفی چون یرضی رفعش
 بتقدیر ضمه باشد و نصب بتقدیر فتحه و جزم بحذف لام چون هو یرضی
 ولن یرضی ولم یرضی . چهارم صحیح یا معتل با ضمائر و نونوهای مذکوره

چون هُوَ لَاءِ مُسْلِمِيَّ که در اصل مسلمون بود نون باضافت ساقط شد
 واو ویا جمع شده بودند و سابق ساکن بود واو را بیا بدل کردند و یا را
 در یا ادغام کردند مسلمی شد ضمه میم را بکسره بدل کردند و رایت
 مسلمی و مررت بمسلمی .

لاندی لیکل شوی مثالونو کبسی هر یو اسم و بنایبی چی په

پشارسو قسمونو کبسی کوم یو قسم دی او په کوم حالت کبسی دی
 اِقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ، اَلدَّاعِي اللهُ، لَقِيْتُ مُكْرَمِيَّ، اَرَيْنَاہُ اَيَاتِنَا، تَوَلَّى
 فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ، اَرَاهُ الْاَيَةَ الْكُبْرِيَّ، بَعِ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ، هُوَ رَاضٍ عَنكَ،
 جَاءَهُ الْاَعْمَى، قَالَ الْمَسِيْحُ اعْبُدُوااللهَ، الْمَعَاصِي مُهْلِكَةٌ، مَاوِي الْكٰفِرِيْنَ
 جَهَنَّمَ، عُتْبَى الْكٰفِرِيْنَ النَّارَ، قَالَ مُوسَى لِفَتَاہُ، يَسْئَلُونَكَ عَنِ ذِي الْقُرْنَيْنِ،
 اذْكَرْفِي الْكِتَابِ اِبْرٰهِيْمَ، ضَاقَ صَدْرِي، الْمَجَالِسُ بِالْاَمَانَةِ، الْمَالُ وَالْبُنُوْنَ
 زَيْنَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا، يَجْعَلُوْنَ اَصَابِعَهُمْ فِيْ اَذَانِهِمْ، عَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاءَ، لَا تَقْرَبَا
 هٰذِهِ الشَّجَرَةَ، بَشِّرِ الصّٰبِرِيْنَ، عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ، اللهُ لَا يَهْدِي الظّٰلِمِيْنَ،
 عِنْدِي سِتُوْنَ رَجُلًا، قَتَلَ دَاوُدُ جَالُوْتَ.

فصل: بدانکه اعراب مضارع سه است رفع و نصب و جزم. فعل

مضارع باعتبار وجوه اعراب بر چهار قسم است، اول صحیح مجرد از ضمیر
 بارز مرفوع برای تشبیه و جمع مذکر برای واحد مؤنث مخاطبه رفعش بضمه
 باشد و نصب بفتح و جزم بسکون چون هو یضرب، ولن یضرب، ولم
 یضرب، دوم مفرد معتل واوی چون یغزوا یا ئی چون یرمی رفعش بتقدیر
 ضمه باشد و نصب بفتح لفظی و جزم بحذف لام چون هو یغزوا و یرمی ولن
 یغزوا ولن یرمی ولم یغزوا ولم یرمی. سوم مفرد معتل الفی چون یرضی رفعش
 بتقدیر ضمه باشد و نصب بفتح و جزم بحذف لام چون هو یرضی
 ولن یرضی ولم یرض، چهارم صحیح یا معتل با ضمائر و نونوهای مذکوره

رفع شان باثبات نون باشد چنانکه در تشبیه گوئی هَمَا يَضْرَبَانِ وَيَغْزَوَانِ
وَيَرْمِيَانِ وَيَرْضِيَانِ، ودر جمع مذکر گوئی هُمْ يَضْرِبُونَ وَيَغْزَوُونَ وَيَرْمُونَ
وَيَرْضُونَ ودر مفرد مؤنث حاضر گوئی أَنْتِ تَضْرِبِينَ وَتَغْزِينَ وَتَرْمِينَ
وَتَرْضِينَ، و نصب و جزم بحذف نون چنانچه در تشبیه گوئی لَنْ يَضْرِبَا وَلَنْ
يَغْزُوا وَلَنْ تَرْمِيَا وَلَنْ يَرْضِيَا، وَلَمْ يَضْرِبَاوَلَمْ يَغْزُواوَلَمْ يَرْمِيَاوَلَمْ يَرْضِيَا، ودر
جمع مذکر گوئی لَنْ يَضْرِبُواوَلَنْ يَغْزُواوَلَنْ يَرْمُواوَلَنْ يَرْضُواوَلَمْ يَضْرِبُواوَلَمْ
يَغْزُواوَلَمْ يَرْمُواوَلَمْ يَرْضُوا، ودر واحد مؤنث حاضر گوئی لَنْ تَضْرِبِي وَلَنْ
تَغْزِي وَلَنْ تَرْمِي وَلَنْ تَرْضِي وَلَمْ تَضْرِبِي وَلَمْ تَغْزِي وَلَمْ تَرْمِي وَلَمْ تَرْضِي.

سوالونه

ورکړي مثالونو کښی د مضارع قسمونه سره دا اعراب

بیان کړي او ترجمه و ترکیب هم وکړي .

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ، لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى، يُرِيدَانِ أَنْ
يُخْرِجَاكُمْ، أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ، هُمْ يُطْعَمُونَ الطَّعَامَ، لَنْ
أَكْلَمَ الْيَوْمَ، أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ، هُمْ لَا يُؤْمِنُونَ، لَمْ يُجْعَلْنِي
جَبَّارًا، لَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ، يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ، أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا، لَمْ
يَنَالُوا خَيْرًا، لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةً، هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ، نَبَلُّوكُمْ بِالْأَسْرِ وَالْخَيْرِ.

فصل: بدانکه عوامل اعراب بردو قسم است لفظی و معنوی،

لفظی برسه قسم است حروف و افعال و اسماء و این را در سه باب یاد

کنیم انشاء الله تعالی .

باب اول در حروف عامله و در دو فصل ست

فصل اول در حروف عامله در اسم و آن پنج قسم است، قسم اول حروف جر و آن هفده است بآ و مِن و الی و حتی و فی و لام و رب و واو قسم و تائی قسم و عن و علی و کاف تشبیه و مذ و منذ و حاشا و خلا و عدا این حروف در اسم روند و آخرش را بجر کنند چون المال لزيد .

سوالونه

په مذکوره مثالونو کښی په حروفو چاره اړ دهغی په عمل باندي

غور و کړي و ترجمه او ترکیب هم و کړي .

مِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُلُ آمَنَّا بِاللَّهِ، أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ، يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ، أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، تَاللَّهِ لَا كَيْدَنَ أَصْنَأَمَكُمُ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، رَضُوا عَنْهُ، وَجَهُ زَيْدٍ كَالْقَمَرِ، الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ، عَلَيْكُمْ وَقَارٌ، لَمْ حَكُومَةٌ، أَدَبُ الْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ ذَهَبِهِ، اسْتِرَاحَةَ النَّفْسِ فِي الْيَأْسِ، اخْتِئَاءُ الشَّدَايِدِ مِنَ الْمَرْوَةِ، الْإِنْسَانُ مِنَ اللِّسَانِ، تَوَكَّلُوا عَلَيْهِ، دَوَاءُ الْقَلْبِ الرَّضَى بِالْقَضَاءِ، لَكُمْ دِينُكُمْ، خَيْرُ الْمَالِ مَا أَنْفَقَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، سُرُورٌكَ بِالدُّنْيَا غُرُورٌ، زِيَارَةُ الضُّعَفَاءِ مِنَ التَّوَاضِعِ، رَأَيْتُ طَلَبَةَ الْعِلْمِ خَلَا زَيْدٍ، مَا رَأَيْتُهُ مُذْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، عَلَيْكُمْ هَيْبَةٌ، فَضَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ، لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ، هَلَاكُ الْمَرْءِ فِي الْعُجْبِ، نُورُ الْمُؤْمِنِ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ، لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ، يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، إِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ، لَا تَدْخُلُ بَيْتًا حَتَّى تَسْتَأْذِنَ، لَا تُصَلِّ حَتَّى تَتَوَضَّأَ، رَبُّ عَالَمٍ لَقِيْتُ، الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ .

دوم حروف مشبه بالفعل و آن شش ست ان و آن و كان و لكن

وليت و لعل این حروف را اسمی باید منصوب و خبری مرفوع چون ان زیداً قائم، زید را اسم ان گویند، وقائم را خبر ان، بدانکه ان و آن

حروف تحقیق است و کَانَ حرف تشبیه و لَکِن حرف استدراک و لَیْتَ حرف تمنی و لَعَلَّ حرف ترجی .

سوالونه

په مذکورہ مثالونو کبھی حروف مشبہ بالفعل عمل وگورہ او درہر مثال ترکیب او ترجمہ وکرہ .

إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ، إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ، إِنَّكَ حَلِيمٌ، إِنِّي أَعْلَمُ
غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، إِنَّهَا صَالِحَةٌ، إِنَّهُمْ قَاعِدُونَ، إِنَّهُنَّ قَانِتَاتٌ،
إِنَّا قَاعِدُونَ، عَلِمْتُ أَنَّ زَيْدًا ذَاهِبٌ، إِغْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ،
إِغْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ، وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ، كَانَ زَيْدًا قَمْرٌ،
كَانَهُ اسَدٌ، كَانَهُمْ شُمُوسٌ، لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ، لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ، لَعَلَّ
اللَّهُ يَرْزُقُنِي صَالِحًا، لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ، لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا، لَيْتَ أَخَا
عَمْرٍو حَاضِرٌ، لَعَلَّهَا أُخْتٌ بَكْرٌ، إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ، لَعَلَّ أَبَاهَا جَاهِلٌ،
عَلِمْتُ أَنَّ أَخَا زَيْدٍ جَاهِلٌ، إِنَّهُ ذُو عِلْمٍ، إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ،
إِغْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا، إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ، يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي، إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ، إِنَّ
أَبَانَالْفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ، لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ، إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ فَائِزُونَ، إِنَّ
أَخَوِي زَيْدٌ حَاضِرَانِ، إِنَّ زَيْنَبَ قَائِمَةٌ، لَيْتَ بَنِي زَيْدٍ يَنْصُرُونَ، إِنَّ
الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ،

سوم ما ولا المشبهتان بليس وآں عمل ليس ميکنند چنانچه

گوئی مازید قائماً زيداً اسم ما است و قائماً خبر او، چهارم لای نفی
جنس اسم این لا اکثر مضاف باشند منصوب و خبرش مرفوع چون
لَاغْلَامَ رَجُلٍ ظَرِيفٌ فِي الدَّارِ، واگر نکره مفرد باشد مبنی باشد بر فتحه

چون لا رجلَ فی الدار، واگر بعد او معرفه باشد تکرار لا با معرفه دیگر لازم باشد ولا ملغی باشد یعنی عمل نکند و آن معرفه مرفوع باشد بابتدا چون لازیدُ عندی ولا عمرو، واگر بعد آن لا نکره مفرد باشد مکرر بانکره دیگر درو پنج وجه روا است چون لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ الا بالله، ولا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةَ الا بالله، ولا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةَ الا بالله، ولا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةَ الا بالله.

سوالونه

لاندي ور کړي شوي مثالونو کبسی ما ولا مشبه بلیس او لائی نفی جنس په عمل کبسی غور و کړي او ونبایي چی په کوم یو مثال کبسی کوم یو قسم دي او ترجمه و ترکیب هم و کړي

مَا هَذَا بَشَرًا، لَا عَقْلَ لَهُ، لَا دِينَارَ وَلَا دِرْهَمَ لَزِيدٍ، لَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي، مَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ، مَا لَكُمْ عِنْدِي زَادٌ وَلَا رَاحِلَةٌ، لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا مَرْوَةَ لَهُ، لَا فَقْرَ لِلْعَاقِلِ، لَا حُرْمَةَ لِلْفَاسِقِ، لَا رَاحَةَ لِلْحَسُودِ، لَا غَمَّ لِلْقَانِعِ، لَا كَرَامَةَ لِلْكَاذِبِ، مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةَ، لَا مَرْوَةَ لِلْمَرْءِ، لَا عَقْلَ لِلْكَافِرِ، لَا دِينَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، مَا هَذَا قَوْلَ الْبَشَرِ، مَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ، لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ.

پنجم حروف ندا و آن پنج است یا وایا وهیا وای و همزه مفتوحه و این حروف منادی مضاف را بنصب کنند چون یا عبدالله، و مشابه مضاف را چون یا طالعا جبلا، و نکره غیر معین را چنانچه اعمی گوید یا رجلا أخذ بیدی، و منادی مفرد معرفه مبنی باشد علامت رفع چون یازید و یازیدان و یا مُسَلِّمُونَ و یا مُوسَى و یا قَاضِي

بدانکه ای و همزه برای نزدیک ست وایا وهیا برای دور و یا عام است.

سوالونه

ور کړي شوي مثالونو کښی دمنادي قسمونه وښايي او

دهر مثال ترجمه او ترکیب وکړي

يَا يَحْيٰ خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ، يٰوَسْفُ اَعْرِضْ عَنۡ هٰذَا، يٰاَيُّهَا الْاِنْسَانُ مَا
عَرَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيْمِ، يٰاَعْبُدُ اللهَ اَقِمِ الصَّلٰوةَ، يٰاِذَا الْمَالِ، اَنْفَقَ مِنْ مَالِكَ فِي سَبِيْلِ
اللهِ، يٰاَيُّهَا الشَّابُّ اِعْتَنِمۡ شَبَابَكَ، يٰاِذَا الشَّيْبَةَ لَا تَذْهَلِ عَنِ الْمَوْتِ، اَيُّهَا الْحَرِيصُ
اِقْنَعِ فَاِنَّ الْقِنَاعَةَ كَنْزٌ لَا يَفْنٰى، يٰاَهْدَا لَا تَغْفُلْ عَنۡ ذِكْرِ اللهِ، يٰاِرْحَمْنِ اِرْحَمْنَا،
يٰاِذَا الْجَلَائِكِ وَالْاِكْرَامِ، يٰاَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ، يٰاَدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ
وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ، يٰاَجَاهِلًا اِجْهَدِ فِي طَلْبِ الْعِلْمِ، يٰاُمْتَعَلِمًا رَاعِ اَدَبَ اُسْتَاذِكَ،
تَوَبُّوْا اِلَى اللهِ اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ، اَيُّهَا الْعُلَمَاءُ اَخْلِصُوْا نِيَّاتِكُمْ فِي التَّعْلِيْمِ، يٰاَيُّهَا النَّاسُ
اعْبُدُوْا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ، يٰاَبَاا اسْتَغْفِرْ لَنَا، يٰاَيُّهَا الدَّاعِي لَا تَتَجَاوَزْ عَنِ
الْاَدَبِ فِي دُعَايِكَ.

فصل دوم در حروف عامله در فعل مضارع و آن بر دو قسم است،

قسم اول حروفیکه فعل مضارع را بنصب کنند و آن چهار است. اول آن
چون اُرِيدُ اَنْ تَقُوْمَ وَاَنْ بِاَفْعَلٍ بِمَعْنٰی مَصْدَرٍ بِاَشَدِّ يَعْنٰی اُرِيدُ قِيَامَكَ وَبَدِيْنِ
سبب او را مصدریه گویند. دوم لَنْ چون لَنْ يَخْرُجُ زَيْدٌ، وَلَنْ بِرَاٰی تَاكِيْدِ
نَفْيِ اسْت. سوم كَيْ چون اَسَلَمْتُ كَيْ اَدْخُلَ الْجَنَّةَ. چهارم اِذَنْ چون اِذَنْ
اَكْرَمَكَ، در جواب کسی که گوید انا آتیک غداً. ویدانکه اَنْ بعد از
شش حروف مقدر باشد و فعل مضارع را بنصب کند (۱) حتی، نحو مررت
حتى ادخل البلد، (۲) لام جحد نحو ماكان الله ليعذبهم، (۳) وَاَوْ بِمَعْنٰی
الْاٰى اَنْ يٰاَلَّا اَنْ نَحْوِ لَّا لَزِمَكَ اَوْ تَعْطِيْنِيْ حَقِّيْ، (۴) واو صرف (۵) ولام
كَيْ، (۶) وفا که در جواب شش چیز است امر ونهی ونفی واستفهام وتمنی
وعرض و اَمْثَلْتُهَا مَشْهُورَةٌ.

سوالونه

لیکل شوی مثالونو کنبی دفعل مضارع عامل ناصبه
و بنایی او دهریو مثال ترکیب و ترجمه و کړی.

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ، يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ، زُرْنِي
فَأَكْرَمَكَ، مَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ، أَقِمِ الصَّلَاةَ فَتَدْخُلَ الْجَنَّةَ، لَا تَعْصِ اللَّهَ
فَتُعَذِّبَ، لَيْتَ لِي مَالًا فَأَنْفِقُ مِنْهُ، آيِنَ الْمَاءِ فَاشْرَبْهُ، لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مَنْ
كَانَ فِي قَلْبِهِ كِبْرٌ، أَلَا تَنْزِلُ بِنَا فَتُصِيبَ خَيْرًا، يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ، لَا
تَنْهَ عَنْ خُلُقٍ وَتَأْتِي مِثْلُهُ، يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا، لَا جَهَنَّمَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ أَوْ
أَنْوَرًا، أَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ، مَا تَأْتِينَا فَتُحَدِّثُنَا، لَا لَزَمْتُكَ أَوْ تَعْطِينِي حَقِّي

قسم دوم حروفیکه فعل مضارع را بجزم کند و آن پنج است، لم ولما
ولام امر ولای نهی وان شرطیه چوں لم ینصُر، ولما ینصُر، و لاینصُر، و لآ تنصُر
وان تنصُر انصُر.

بدانکه ان در دو جمله رود چوں ان تضرب اضرب، جمله اول
را شرط گویند و جمله دوم را جزء وان برای مستقبل است اگرچه
در ماضی رود چوں ان ضربت ضربت و اینجا جزم تقدیری بود زیرا که
ماضی معرب نیست و **بدانکه** چوں جزای شرط جمله اسمیه باشد یا امر
یا نهی یا دعا فا در جزا آوردن لازم بود چنانچه گوئی ان تاتنی فانت
مکرم، وان رأیت زیداً فاکرمه وان آتاک عمرو فلا تُهنه وان اکرمتنی
فجزاک الله خيراً.

سوالونه

ور کړی شوی مثالونو کنبی دمضارع عامل جازم و بنایی او
دا چی په جزا باندي چیرته چی فاء داخل شوي وي دهغه وجه و بنایی
ان تؤمنوا وتتقوا فلکم اجر عظیم، ان تعذبهم فائهم عبادک وان
تغفرهم فإنت العزیز الحکیم، لما یدخل ایمان فی قلوبکم، اولئک لم
یؤمنوا، ان تنصروا الله ینصركم، لا تکفروا تَدْخُلُ الْجَنَّةَ، أَصْلِحْ عَمَلَكَ

تَدْخُلُ الْجَنَّةَ، إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ، إِنْ جَاءُوكَ فَاخُكُم بَيْنَهُمْ، إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي عَنْكُمْ، وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ، وَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ، خَالَفَ نَفْسَكَ تَسْتَرِخُ.

باب دوم در عمل افعال

بدانکه هیچ فعل غیر عامل نیست و افعال در عمل بردو گونه است. **قسم اول** معروف بدانکه فعل معروف خواه لازم باشد خواه متعدی فاعل را برفع کند چون قَامَ زَيْدٌ وَضَرَبَ عَمْرُوٌ وَشَشَّ اسْمٌ رَا بِنَصْبِ اَوَّلِ مَفْعُولِ مَطْلُوقٍ رَا چُون قَامَ زَيْدٌ قِيَاماً وَضَرَبَ زَيْدٌ ضَرْباً، **دوم** مفعول فيه رَا چُون صُمْتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَجَلَسْتُ فَوْقَكَ، **سوم** مفعول معه رَا چُون جَاءَ الْبُرْدُ وَالْجُبَاتُ اِي مَعَ الْجُبَاتِ، **چهارم** مفعول له رَا چُون قَمْتُ اِكْرَاماً لَزَيْدٍ وَضَرَبْتَهُ تَادِيباً، **پنجم** حال رَا چُون جَاءَ زَيْدٌ رَا كِباً، **ششم** تمیز رَا وَتَنِيكَةً در نسبت فعل بفاعل ابهامی باشد چُون طَابَ زَيْدٌ نَفْساً اَمَّا فَعَلَ مَتَعَدِي مَفْعُولٌ بِه رَا بِنَصْبِ كُنْدَ چُون ضَرَبَ زَيْدٌ عَمراً وَاِيْنِ عَمَلِ فَعْلٍ لَازِمٍ رَا نَبَاشِدُ .

فصل: بدان که فاعل اسمیست که پیش از وی فعلی باشد

مستند بدان اسم بر طریق فعل، بدان اسم چُون زَيْدٌ در ضَرَبَ زَيْدٌ و **مفعول مطلق** مصدریست که واقع شود بعد از فعلی و آن مصدر بمعنی آن فعل باشد چُون ضَرْباً در ضَرَبْتُ ضَرْباً وَ قِيَاماً در قُمْتُ قِيَاماً و مفعول فيه اسمیت که فعل مذکور درو واقع شود و او را ظرف گویند و ظرف بر دو گونه است، **ظرف زمان** چُون یوم در صمت یوم الجمعة و **ظرف مکان** چُون عِنْدَ در جَلَسْتُ عِنْدَكَ، و **مفعول معه** اسمیست که مذکور باشد بعد از او بمعنی مع چُون وَالْجُبَاتُ در جَاءَ الْبُرْدُ وَالْجُبَاتُ، اِي مَعَ الْجُبَاتِ، و **مفعول له** اسمی است که دلالت کند بر چیزی که سبب فعل مذکور

باشد چون اکرأماً در قُمْتُ اکرأماً لزید و حال اسمیست نکره که دلالت کند بر هیات فاعل چون راکبین در لَقِيتُ زیداً راکبین و فاعل و مفعول را ذوالحال گویند و آن غالباً معرفه باشد و اگر نکره باشد حال را مقدم دارند چون جَاءَ نِي رَاكِبًا رَجُلٌ، و حال جمله نیز باشد چنانچه رَأَيْتُ الْأَمِيرَ وَهُوَ رَاكِبًا و تمییز اسمی است که رفع ابهام کند از عدد چون عندي احد عشر یا از وزن چون عندي رطل زیتاً یا از کیل چون عندي قفیزان بُرّاً یا از مساحت ما فی السماء قَدْرُ رَاحَةٍ سَحَابًا و مفعول به اسمیست که فعل فاعل برو واقع شود چون ضرب زیدٌ عمراً.

بدانکه این همه منصوبات بعد از تمامی جمله باشند و جمله بفعل و فاعل تمام شود و بدین سبب گویند که المنصوب فضله.

سوالونه

لاتدی و رکری شوی مثالونو کبسی فاعل او دتولو مفعولو قسمونه او

د حال تمییز و بنایی او دهر مثال ترکیب او ترجمه و کری.

أذْكَرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا. اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، لَا تَبْرُجْنَ تَبْرُجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى، بَشِّرْ نَفْسَكَ بِالظَّفَرِ بَعْدَ الصَّبْرِ، أذْكَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، سَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا، صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا، يَنْصُرْكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا، جَاءَ زَيْدٌ بَاكِيًا، اِعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ، طَلَّقَ دُنْيَاكَ فَإِنَّهَا زَانِيَةٌ، فَازْ فَوْزًا عَظِيمًا، سِيَقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا، صَمْتُ يَوْمَ الْخُمَيْسِ طَلَبًا لِلشَّوَابِ، مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ، لَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ، أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا، هُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ، إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا، لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ، أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا، جَاءُوا آبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ، يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا، جِئْتُهُ يَوْمًا لِيُزَيِّرَنِي، إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ، سَادَكَ سَهَّ اللَّهُ قَدَّ، أَرَأَيْتَ أَخَاهُ بَاكِيًا.

تَجَنَّبَ زَيْدٌ عَنِ عَمْرٍو مُعْرِضاً عَنْهُ ، جَالَ الْوَلِيدُ جَوْلَانَ الْبَهَائِمِ ، جَلَسَ السَّعِيدُ جِلْسَةً الْمُؤَدَّبِ ، جَلَسَ خَالِدٌ مُتَكِيًا ، جَلَسَ الرَّشِيدُ أَمَامَ الْمَأْمُونِ ، وَصَلَ زَيْدٌ مَدِينَةَ السَّلَامِ يَوْمَ السَّبْتِ .

لاندي وړ کړي شوي مثالونو ترکیب او ترجمه و کړي او داهم وښايي چی هره کلمه د شپاړسو قسمونو نه کوم یو قسم دي .

حکایه

قِيلَ لِمَعْرُوفٍ فِي مَرَضٍ مَوْتِهِ أَوْصِ فَقَالَ إِذَا مِتُّ فَتَصَدَّقُوا بِقَمِيصِي فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَخْرَجَ مِنَ الدُّنْيَا عُرْيَانًا كَمَا دَخَلْتُهَا عُرْيَانًا .

حکایه

حُكِيَ عَنِ السَّرِيِّ أَنَّهُ قَالَ مُنْذُ ثَلَاثِينَ سَنَةً أَنَا فِي الْإِسْتِغْفَارِ مِنْ قَوْلِي الْحَمْدُ لِلَّهِ مَرَّةً قِيلَ وَكَيْفَ ذَلِكَ فَقَالَ وَقَعَ بِبَغْدَادَ حَرِيْقٌ فَلَقِيْنِي رَجُلٌ فَقَالَ لِي نَجَا حَانُوْتُكَ فَقُلْتُ الْحَمْدُ لِلَّهِ فَمُنْذُ ثَلَاثِينَ سَنَةً أَنَا نَادِمٌ عَلَى مَا قُلْتُ لِأَنِّي أَرَدْتُ لِنَفْسِي خَيْرًا مِمَّا حَصَلَ لِلْمُسْلِمِينَ مِنَ الْمُصِيبَةِ .

حکایه

خَرَجَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدَهَمٍ يَوْمًا مُتَّصِدًا فَأَنَارَ نُعْلَبًا وَأَرْبَابًا وَهُوَ فِي طَلَبِهِ فَهَتَفَ بِهِ هَاتِفٌ يَا إِبْرَاهِيمُ هَذَا خُلِقْتَ .

فصل: بدانکه فاعل بر دو قسم است مظهر چوں ضرب زید

ومضمر بارز چوں ضربت، ومضمر مستتر یعنی پوشیده چوں زید ضرب

که فاعل ضرب هو است در ضرب، مستتر بدانکه چوں فاعل مونث حقیقی

باشد یا ضمیر مونث علامت تانیث در فعل لازم باشد چوں قامت هند و هند

قامت ای هی و در مظهر مونث غیر حقیقی و در مظهر جمع تکسیر دو وجه

روا باشد، چوں طَلَعَ الشَّمْسُ وَطَلَعَتِ الشَّمْسُ وَقَالَ الرَّجَالُ وَقَالَتِ الرَّجَالُ،

قسم دوم مجهول بدانکه فعل مجهول بجای فاعل ومفعول به را بر رفع کند

وباقی را بنصب چون ضُرِبَ زَيْدٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَمَامَ الْأَمِيرِ ضَرْباً شَدِيداً فِي دَارِهِ تَادِيباً وَالْخَشْبَةَ وَفَعَلَ مَجْهُولٌ رَا فَعَلَ مَا لَمْ يَسْمُ فَاعِلُهُ گويند و مرفوعش را مفعول ما لم يسم فاعله گويند.

سوالونه

لاتدی ورکړي شوي مثالونو کبسی د فاعل قسمونه او دمفعول ما لم يسم فاعل قسمونه و بنایي او دهري جملي ترکیب او ترجمه وکړي
 قَالَ نِسْوَةٌ، ضَمِنَ اللَّهُ رِزْقَ كُلِّ أَحَدٍ، ضَاقَتِ الْأَرْضُ، كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ، أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ، اقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ، خَرَّ مُوسَى صَعِقًا، ضَرَبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا، يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ، يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ.

فصل: بدانکه فعل متعدی بر چهار قسم است، اول متعدی بیک

مفعول چون ضرب زیدُ عمرًا دوم متعدی بدو مفعول که اقتصار بر یک مفعول روا باشد چون اعطی وانچه در معنی او باشد چون اعطیتُ زیداً درهماً و اینجا اعطیتُ زیداً نیز جایز است، سوم متعدی بدو مفعول که اقتصار بر یک مفعول روا نباشد و این در افعال قلوب است چون علمتُ و ظننتُ و حسبتُ و خلتُ و زعمتُ و رأیتُ و وجدتُ چون علمتُ زیداً فاضلاً و ظننتُ زیداً عالماً

چهارم متعدی بسه مفعول چون اعلمَ و آری و انباءً و اخبرَ و خبرَ و نباءً

و حدتُ چون اعلمَ اللهُ زیداً عمرًا فاضلاً بدانکه این مفعولات مفعول به اند و مفعول دوم در باب علمت و مفعول سوم در باب اعلمت و مفعول له و مفعول معه بجای فاعل نتوانند نهاد و دیگرها را شاید و در باب اعطیت مفعول اول بمفعول ما لم يسم فاعله لائق تر باشد.

سوالونه

ورکړي شوي مثالونو کښي فعل متعدي قسمونه او دهغي مفعول وښايي .
 لَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ، وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ،
 وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا، رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا، اللَّهُ
 يَعْلَمُ إِنَّكَ رَسُولُهُ، ظَنَّ زَيْدٌ بَكْرًا عَالِمًا، اخْتَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، كَذَّبَتْ
 عَادُ فِي الْمُرْسَلِينَ، رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ، لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا، يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا، يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ
 عَلَيْهِمْ، رَأَيْتُ بَكْرًا فَاضِلًا، زَعَمْتُهُ جَاهِلًا، أَرَأَيْتَ أَصْحَابَ الْأَنْحَالِ أَنَّهُمْ
 مَرِيضٌ، لَا تَحْسَبُونِي كَاذِبًا، أُوتِيَ مُوسَى الْكِتَابَ، أُعْطِيَ زَيْدٌ ثَوْبًا،
 وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا.

فصل: بدانکه افعال ناقصه هفده اند: كَانَ وَصَارَ وَظَلَّ وَبَاتَ
 وَأَصْبَحَ وَأَضْحَى، وَأَمْسَى وَعَادَ وَأَمْسَ وَعَدَا وَرَاحَ وَمَا زَالَ وَمَا تَفَكَّدَ وَمَا بَرَحَ
 وفتي ومادام وليس اين افعال بفاعل تنها تمام نشوند ومحتاج باشند بخبري
 بدين سبب اينها را ناقصه گویند ودر جمله اسميه روند ومسند اليه را برفع
 کنند ومسند را نصب چون كَانَ زَيْدٌ قائماً ومرفوع را اسم کان گویند
 ومنصوب را خبر کان وباقي را برين قياس کن . بدانکه بعضی ازین افعال
 در بعضی احوال بفاعل تنها تمام شوند چون كَانَ مطر شد باران بمعنی
 حصل و او را کان تامه گویند وکان زائده نیز باشند.

فصل: بدانکه افعال مقاربه چار است: عَسَىٰ وَكَادَ وَكَرِبَ
 وَأَوْشَكَ واین افعال در جمله اسميه روند چون كَانَ اسم را برفع کنند وخبر
 را بنصب الا آنکه خبر اینها فعل مضارع باشد با آن چون عَسَىٰ زَيْدٌ أَنْ يَخْرُجَ یا

بی ان چون عسی زیدُ یخرجُ و شاید که فعل مضارع با آن فاعل عسی باشد
و احتیاج بخبر نیفتد چون عسی ان یخرج زیدُ در محل رفع بمعنی مصدر.

سوالونه

ورکری شوی مثالونو کبسی د افعال ناقصه اسم و خبر او
افعال مقاربو اسم و خبر و بنایی او دهري جمله ترکیب و ترجمه و کری .
كَانَ اللهُ عَلِيًّا حَكِيمًا، أَصْبَحَ زَيْدٌ ذَاكِرًا، مَا كَادُوا يَفْعَلُونَ، وَإِنْ لَمْ
تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ، كُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا، لَا تَكُنْ مِنَ
الْقَانِطِينَ، عَسِي أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا،
كُونُوا أَنْصَارَ اللهِ، أَصْبَحُوا نَادِمِينَ، أَسْمِي زَيْدٌ قَارِنًا، لَيْسَ عَلَيَّ الْأَعْمَى
حَرْجٌ، لَسْتُمْ بِأَخِيهِ، لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ، أَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ،
عَسِي أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ، عَسِي أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ، لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ
كَفَرُوا، وَكَانُوا أَوْلِيَاءَهُ، أَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا، لَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ، ظَلَّ
زَيْدٌ مُصَلِيًّا، يَبْتَئُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا، ظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ، لَمْ يَكُنْ لَهُ
كُفُوًا أَحَدٌ، يَكَادُ زَيْدٌ أَنْ يَجِيَّ، طَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجُنَّةِ، يُوشِكُ
زَيْدٌ بِدُخُلِ الْمَسْجِدِ، عَسِي رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمُ، مَا زَالَ عَمْرٌ وَفَاضِلًا، اجْلِسْ
مَاذَا زَيْدٌ قَائِمًا، مَا زِلْتُ قَاعِدًا، مَا أَنْفَكَ غُلَامٌ بِكُرٍ مُطِيعًا، لَا تَقْتُوْا ذَاكِرًا.

فصل : بدانکه افعال مدح و ذم چهار است نِعْمَ و حَبَّذَا برای مدح

و بئس و ساء برای ذم و هر چه مابعد فاعل باشد آنرا مخصوص بالمدح
یا مخصوص بالذم گویند و شرط آن است که فاعل معرف بلام باشد
چون نِعْمَ الرَّجُلُ زَيْدٌ یا مضاف بسوی معرف بلام چون نِعْمَ صَاحِبُ
الْقَوْمِ زَيْدٌ، یا ضمیر مستتر ممیز بنکره منصوبه چون نِعْمَ رَجُلًا زَيْدٌ

فاعل نعم هو است مستتر در نعم و رجلاً منصوبست بر تمیز زیرا که هو مبهم ست و حبذا زید حباً فعل مدح ست و ذا فاعل او و زید مخصوص بالمدح و همچنین بِئْسَ الرَّجُلُ زیدٌ و سَاءَ الرَّجُلُ عَمراً.

فصل: بدانکه افعال تعجب و صیغه از هر مصدر ثلاثی مجرد باشد، اول مَا أَفْعَلُهُ چون مَا أَحْسَنَ زیداً، چه نیکو ست زید تقدیرش ای شئی أَحْسَنَ زیداً ما بمعنی ای شئی است در محل رفع بابتدا و أَحْسَنَ در محل رفع خبر مبتدا و فاعل أَحْسَنَ هُوَ است در و مستتر و زیداً مفعول به، دوم أَفْعَلُ به چون أَحْسَنُ بزید أَحْسَنُ صیغه امر است بمعنی خبر تقدیرش أَحْسَنَ زیداً ای صار ذاً حُسْنٍ و بازانده است.

سوالونه

لاندي وركړي شوي مثالونو كښی افعال مدح و ذم او افعال تعجب و ښايي او ترجمه و تركيب هم و كړي.

نِعْمَ الْعَبْدُ أَيُّوبُ، نِعْمَتِ الصَّلَاةِ هَذِهِ، بِئْسَ الْمِهَادُ جَهَنَّمُ،
أَبْصُرْ بِهِ وَأَسْمِعْ، مَا أَضْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ، مَا أَحْسَنَ الدِّينَ وَالْدُنْيَا إِذَا
اجْتَمَعَا، سَاءَ الرَّجُلُ تَارَكَ الصَّلَاةَ، بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ طَعَا، بِئْسَتِ
الْمَرْءَةُ نَاشِزَةُ الزَّوْجِ، حَبْدًا زَيْدٌ رَاكِبًا، مَا أَحْلَمَ زَيْدًا، مَا أَقْنَعَ عَمْرَوًّا،
نِعْمَ الْعَابِدُ زَيْدٌ، نِعْمَتِ الشَّابَّةُ هِنْدٌ، بِئْسَ الْعَالِمُ غَيْرُ عَامِلٍ عَلَى عِلْمِهِ،
بِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ، نِعْمَ الْمَاهِدُونَ، سَاءَتِ الْمَرْءَةُ حَرِيصَةُ الْمَالِ.

باب سوم در عمل اسمای عامله و آن یازده قسم است

اول اسمای شرطیه بمعنی إِنْ وَأَنْ نه است مَنْ وَمَا وَأَيْنَ وَمَتَى وَأَيُّ وَأَنَّى
وإِذْمَا وَحَيْثُمَا وَمَهْمَا، فَعَلِ مَضَارِعَ رَا بجزم کنند چون مَنْ تَضْرِبُ أَضْرِبُ وَمَا
تَفْعَلُ أَفْعَلُ، وَأَيْنَ تَجْلِسُ أَجْلِسُ، وَمَتَى تَقُمْ أَقُمْ، وَأَيُّ شَيْءٍ تَأْكُلُ أَكُلُ، وَأَنَّى تَكْتُبُ

اَكْتُبُ، اِذْمَا تُسَافِرُ اُسَافِرُ، وَحَيْثَمَا تَقْضُدُ اَقْضُدُ، وَمَهْمَا تَقْعُدُ اَقْعُدُ. دوم اسمانی افعال بمعنی ماضی چون هَيْهَاتَ وَشَتَانَ وَسَرْعَانَ اسم را بنا بر فاعلیت رفع کنند چون هَيْهَاتَ يَوْمُ الْعَيْدِ اَيُّ بَعْدُ

دوم اسمای افعال بمعنی ماضی امر حاضر چون رُوَيْدَ وَبَلَّهَ وَحَيْهَلُ وَعَلَيْكَ وَدُوْتُكَ وَهَا اسم را بنصب کنند بنا بر مفعولیت چون رُوَيْدَ زَيْدًا اَيُّ اَمَهْلُهُ.

سوالونه

ور کړي شوي مثالونو ترکیب و ترجمه و کړي او د شرط و جزاء تعین و کړي او د اسماء شرطیه عمل او بنایي او د اسماء افعال قسمونه و بنایي

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اطَاعَ اللهُ، مَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ اُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا، مَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نُنْفِسْكُمْ، مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَ خَطَاؤُهُ، مَنْ حَفَرَ بئرًا لِاَخِيهِ وَقَعَ فِيهِ، مَنْ ابْصَرَ عَيْبَ نَفْسِهِ شَغَلَ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ، مَنْ قَنَعَ شَبِعَ، مَنْ سَكَتَ سَلِمَ، مَتَى تَعَصِرَ اللهُ يَسْوَدَّ قَلْبُكَ، اَيْنَمَا تَكُونُوا يَاتِ بِكُمْ اللهُ، اَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمْ الْمَوْتُ، حَيْثَمَا تَذْهَبُوا يَعْلَمَكُمْ اللهُ، مَهْمَا تَخْفُوا يُخْضِرْكُمْ اللهُ، حَيْثَمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ، اَيْنَمَا تَوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللهِ، اِنِّي لَكِ هَذَا، اَيْنَ تَذْهَبُونَ، اَيُّ شَيْءٍ تَشْتَهِي، عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ، شَتَانَ زَيْدٌ وَعَمْرُو، حَيْهَلِ الصَّلَاةِ، يَقُولُونَ مَتَى هُوَ.

چهارم اسم فاعل بمعنی حال یا استقبال عمل فعل معروف کند بشرط

آنکه اعتماد کرده باشد بر لفظی که پس از او باشد و آن لفظ یا مبتدا باشد در

لازم چون زَيْدٌ قَانِمٌ اَبُوهُ و در متعدی زَيْدٌ ضَارِبٌ اَبُوهُ عَمْرًا یا موصوف چون

مَرَرْتُ بِرَجُلٍ ضَارِبٍ اَبُوهُ بَكَرًا یا موصول چون جَاءَتِي الْقَائِمُ اَبُوهُ وَجَاءَتِي

الضَّارِبُ اَبُوهُ عَمْرًا، یا ذوالحال چون جَاءَتِي زَيْدٌ رَاكِبًا غُلَامُهُ قَرَسًا، یا همزه

استفهام چوں اَضَارِبُ زیدُ عمراً ، یا حرف نفی چوں ما قائمُ زیدُ هماغ عمل که قام و ضرب میگرد قائم و ضارب میکند.

پنجم اسم مفعول بمعنی حال و استقبال عمل فعل مجهول کند بشرط اعتماد مذکور چوں زیدُ مَضْرُوبُ أبوهُ و عمروُ مُعْطَى غلامهُ درهماً و بکرُ معلوم ابنه فاضلاً و خالدُ مُخْبِرُ ابنه عمراً فاضلاً ، هماغ عمل که ضَرْبَ و أُعْطِيَ و عَلِمَ و أَخْبَرَ میگرد مَضْرُوبُ و مُعْطَى و مَعْلُومُ و مُخْبِرُ میکند.

ششم صفت مشبه عمل فعل خود کند بشرط اعتماد مذکور چوں زیدُ حسنُ غلامه هماغ عمل که حَسُنَ میگرد حَسَنُ می کند.

هفتم اسم تفضیل و استعمال او بر سه وجه است به من چوں زیدُ أَفْضَلُ من عمرٍ و یا بالف و لام چوں جاءنی زیدُ الأَفْضَلُ ، یا با ضافت چوں زیدُ أَفْضَلُ القومِ ، و عمل او در فاعل باشد و آن هُوَ است فاعل افضل که درو مستتر است .

هشتم مصدر بشرط آنکه مفعول مطلق نباشد عمل فعلش کند چوں اَعْجَبَنِي ضَرْبُ زیدُ عمراً

نهم اسم مضاف مضاف الیه را بجر کنند چوں جاءنی غلام زید ، بدانکه اینجلام بحقیقت مقدر است زیرا که تقدیرش آن است که غلام زید .

سوالونه

لاندي مثالونو کښی اسماء عامله په عمل باندي غ وکړي او ددي معمول وښايي ترکیب و ترجمه هم وکړي او دا هم اښايي چی اسم تفضیل استعمال دري طریقونه په کومي یوي طریقې سره شوي دي .

كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ ، اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيفَةً ، اِنَّ هُوَ لَآءِ مُتَبَّرٌ مَّا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ، اَشْرَفُ الْحَدِيثِ ذِكْرُ اللهِ ، اَشْرَفَ الْمَوْتِ قَتْلُ الشُّهَدَاءِ ، خَيْرُ الْعِلْمِ مَا نَفَعَ ، خَيْرُ الْاَغْنِيَاءِ

مُنْفِقٌ مَالَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، جَاءَنِي عَمْرٌو مُعْطِيًا غُلَامَهُ دِرْهَمًا ، إِنَّ رَبِّي سَمِيعُ الدُّعَاءِ ، إِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ، إِنَّ رَبَّكُمْ لَرُؤُفٌ رَحِيمٌ ، زَيْدٌ حَسَنٌ أَخُوهُ ، عَمْرٌو عَالِمَةٌ ابْنَتُهُ ، زَيْدٌ أَحْسَنٌ مِنْ عَمْرٍو ، نَحْنُ نَقْصُ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ ، أَحْسَنُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ ﷺ ، هَذَا الْمَسْجِدُ أَرْفَعُ وَأَطْوَلُ مِنْ ذَلِكَ ، أَكْثَرُهُمْ كَافِرُونَ ، هَذَا الطُّعَامُ أَقْلٌ ، لَخَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ ، أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ، هُوَ أَهْدَى مِنْهُ ، مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ، هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ ، ذَلِكَمُ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ ، تَطْهِيرُكَ بَدَنَكَ خَيْرٌ ، إِذَاؤُكَ أُمَّكَ مَعْصِيَةٌ كَبِيرَةٌ ، زَيْدٌ جَائِعٌ بَطْنُهُ وَعَمْرٌو عَارٍ بَدَنُهُ مِنَ الثَّوْبِ ، أَبُوكَ مُعْطَى رَأْسُهُ ، عَمْرٌو مُطْهَرٌ ثَوْبُهُ .

دهم اسم تام تمیز را بنصب کند و تمامی اسم یا بتنوین باشد چون مافی السماء قدر راحة سحاباً، یا بتقدیر تنوین چون عندی احد عشر رجلاً وزیداً اکثر منک مالاً یا بنون تشبیه چون عندی قفیزان بر اجمع چون هل ننبئکم بالآخسرین أعمالاً یا باضافت چون عندی ملوؤة عسلاً .

یازدهم اسمای کنایه از عدد آن دو لفظ است کم و کذا ، کم

بر دو قسم است: استفهامیه و خبریه: کم استفهامیه تمیز را بنصب کند و کذا نیز چون رجلاً عندک و عندی کذا درهماً و کم خبریه تمیز را بجر کند چون کم مال انفقْتُ و کم دار بنیتُ و گاهی من جار بر تمیز کم خبریه آید چون قوله تعالی کم من ملک فی السموات .

قسم دوم در عوامل معنوی بدانکه عوامل معنوی بر دو قسم است .

اول ابتدا یعنی مخلو اسم از عوامل لفظی که مبتدا و خبر را برفع

کند چون زید قائم و اینجا گویند که زید مبتدا است مرفوع بابتدا و اینجا دو مذهب دیگر است یکی آنکه ابتدا عامل است در مبتدا و مبتدا در خبر دیگر آنکه هر یکی از مبتدا و خبر عامل است در دیگر .

دوم خلو فعل مضارع از ناصب و جازم فعل مضارع را برفع کند چون یضرب زید اینجا یضرب مرفوع است زیرا که خالی است از ناصب و جازم تمام شد عوامل نحو بتوفیق الله تعالی و عونہ .

سوالونه

پدی مثالونو کبسی یو خو امور ونبایی: اول دا چی تمامیدل دهر اسم په څه شی باندي کیري، دویم دکم استفهامیه او کم خبریه په مابین کبسی څه فرق دي دریم دفعل مضارع عامل بیان کړي اودهر مثال ترکیب او ترجمه وکړي .

مَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ، إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً، فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ، نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا، اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا، لَيْسَ عِنْدِي قَدْرٌ حُفْنَةٍ حِنْطَةٍ، عِنْدَكَ مِلْؤُهُ عَسَلًا، كَمْ مُصَلٍّ عَنِ صَلَوَتِهِ غَافِلٌ، كَمْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ نَصِيبٌ، كَمْ مِنْ مَلِكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ، كَمْ رَكْعَةً صَلَّيْتُ، كَمْ يَوْمًا غَبَّتْ عَنِّي، هُمْ أَكْثَرُونَ مِنْكُمْ مَالًا، عِنْدِي كَذَا وَكَذَا، هَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ، لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ، اللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ، يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ، كَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا، كَمْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا، كَائِنٌ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمْرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ .

خاتمه در فوائد متفرقه که دانستن آن واجب است و آن سه فصل است

فصل اول در توابع بدانکه تابع لفظی است که دومی از لفظ سابق باشد باعراب سابق از یک جهت و لفظ سابق را متبوع گویند و حکم تابع آن است که همیشه در اعراب موافق متبوع باشد و تابع پنج نوع است.

اول صفت و او تابعی است که دلالت کند بر معنی که در متبوع باشد چون جاءنی رجل عالم یا بر معنی که در متعلق متبوع باشد چون جاءنی رجل حسن غلامه یا ابوه مثلاً. قسم اول در ده چیز موافق متبوع باشد در تعریف و تنکیر و تذکیر و تانیث و افراد و تشبیه و جمع و رفع و نصب و جر چون عندی رجل عالم و رجلان عالمان و رجال عالمون و امرأة عالمة و امرأتان عالمتان و نسوة عالمات اما قسم دوم موافق متبوع باشد در پنج چیز تعریف و تنکیر و رفع و نصب و جر چون جاءنی رجل عالم ابوه، بدانکه نکره را بجمله خبریه صفت توان کرده چون - جاءنی رجل ابوه عالم و در جمله ضمیری عائد بنکره لازم باشد.

دوم تاکید و او تابعی است که حال متبوع را مقرر گرداند در

نسبت یا در شمول تا سامع را شک نماند و تاکید بر دو قسم است لفظی و معنی **تاکید لفظی** بتکرار لفظ است چون زید زید قائم

و ضرب ضرب زید و ان ان زیداً قائم و تاکید معنوی به هشت لفظ است نفس و عین و کلاً و کلتاً و کُلُّ و اَجْمَعُ و اَکْتَعُ و اَبْتَعُ و اَبْصَعُ چون جَاءَنِي زَيْدٌ نَفْسَهُ و جَاءَنِي الزَّيْدَانِ اَنْفُسَهُمَا و جَاءَنِي الزَّيْدُونَ اَنْفُسَهُمْ و عَيْنُ رَابِرِينَ قِيَاسُ كَنٍ و جَاءَنِي الزَّيْدَانِ كِلَاهِمَا و الھندان کلتاھما و کلاً و کلتاً خاصند بمثنی و جَاءَنِي الْقَوْمَ كُلَّهُمْ اجمعون و اکتعون و ابتعون و ابصعون .

بدانکہ اکتع و ابتع و ابصع اتباعند با جمع پس بدون اجمع

و مقدم برا جمع نباشد،

سوم بدل و او تابعیست که مقصود به نسبت او باشد و بدل بر چهارم قسم است **بدل الكل** و بدل الاشتمال و بدل الغلط و بدل البعض، بدل الكل آن است که مدلولش مدلول مبدل منه باشد چون جَاءَنِي زَيْدٌ اِخْوَك و **بدل البعض** آن است که مدلولش جزء مبدل منه باشد چون سَلَبَ زَيْدٌ ثَوْبَهُ، و **بدل الغلط** آن است که بعد از غلط بلفظی دیگر یاد کنند چون مَرَرْتُ بِرَجُلٍ حِمَارٍ

چهارم عطف بحرف و او تابعی است که مقصود باشد به نسبت با متبوعش بعد از حرف عطف چون جَاءَنِي زَيْدٌ وَعَمْرٌو و حروف عطف ده است در فصل سوم یاد کنیم ان شاء الله تعالی و او را عطف نسبی نیز گویند.

پنجم عطف بیان و او تابعی است غیر صفت که متبوع را روشن گرداند چون اَقْسَمَ بِاللّٰهِ اَبُو حَفْصٍ عَمْرٌو وَ قَتِيكَةَ بعلم مشهور تر باشد و جَاءَنِي اَبُو عَمْرٍو وَ قَتِيكَةَ بکنیت مشهور تر باشد،

سوالونه

لاندي ور کري شوي مثالونو کني تابع اودصفت دواړه
قسمونه اود تاکيد و بدل قسمونه بيان کري او دصفت وموصوف
کني دا و بنايي چي په لسو شيانو کني يي په کوم کوم شئ
کني يي موافقت دي او دهر مثال ترکيب وترجمه هم او کري

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ، لَنْ نَضْرِبَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ، الْمَلِكَةَ عِبَادُ
مُكْرَمُونَ، رَأَيْتُ رَجُلًا مُصَلِّيًا، تُوْبُوا إِلَى اللَّهِ تُوْبَةً نَضُوحًا، هَذَا
رَجُلَانِ عَاقِلَانِ، هَذِهِ امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ هَذَا الرَّجُلُ عَالِمٌ أَبُوهُ، سَجَدَ
الْمَلِكَةَ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ، قَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ، الصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِهِ
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ، أَخَذَ زَيْدٌ مَالَهُ، يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ
الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ، لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رضي الله عنه ابْنُ
عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ صلوات الله عليه، أذْكَرُ عَبْدُنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ، سَيِّدَةَ النِّسَاءِ فَاطِمَةَ
بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صلوات الله عليه سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ حَمْرَةَ عَمِّهِ صلوات الله عليه، خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ
سَيْفُ اللَّهِ، كَانَ عُثْمَانُ ذُو النُّورَيْنِ خَتَنَ رَسُولِ اللَّهِ صلوات الله عليه، وَأذْكَرُ عَبْدُنَا
إِبْرَاهِيمَ وَاسْحَقَ وَيَعْقُوبَ أَوْلِيَ الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ، فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ
مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ، أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرُ رضي الله عنه ثَانِي الْخُلَفَاءِ.

فصل دوم در بیان منصرف و غیر منصرف منصرف آنست که هیچ سبب از اسباب منع صرف درو نباشد و غیر منصرف آنست که دو سبب از اسباب منع صرف درو باشد و اسباب منع صرف نه است. عدل و وصف و تانیث و معرفه و عجمه و جمع و ترکیب و وزن فعل و الف و نون مزیدتان، چنانچه در عمر عدل است و علم و در ثلث و مثلث صفت است و عدل و در طلحة تانیث است و علم و در زینب تانیث معنوی است و علم و در حبلی تانیث است بالف مقصوره و در حمراء تانیث است بالف ممدوده و این مؤنث بجای دو سبب است و در ابراهیم عجمه است و علم و در مساجد و مصابیح جمع منتهی الجموع بجای دو سبب است و در یعلبک ترکیب است و علم و در احمد وزن فعل و علم است و در سکران الف و نون زایدتان است و وصف و در عثمان الف و نون زایدتان است و علم و تحقیق غیر منصرف از کتب دیگر معلوم شود.

سوالونه

لاندي ور کړي شوي مثالونو کښی غیر منصرف او دهغي اسباب بیان کړي او ترجمه و ترکیب هم وکړي.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً، وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ، جَاءَ سُلَيْمَانَ، إِسْمُهُ أَحْمَدُ، هَذِهِ بَقْرَةٌ صَفْرَاءُ، فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلثَ وَرُبَاعَ، يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبَ وَتَمَاثِيلَ، جَاءَنِي زَيْدٌ عَطْشَانٌ، لَيْسَ زَيْدٌ سَرَاوِيلَ، جَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ، أَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ، جَعَلَ هَارَ وَاسِي، إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا، تَبَوَّأُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ، يَا أَهْلَ يَثْرَبَ لَا مَقَامَ لَكُمْ، يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ.

فصل سوم در حروف غیر عامله و آن شانزده قسم است.

اول حروف تنبیه و آن سه است **آ** و **اَما** و **ها**.

دوم حروف ایجاب و آن شش است **نعم** و **بلی** و **اجل** و **ای** و **جیر** و **ان**

سوم حروف تفسیر و آن دو است **ای** و **ان** کقوله تعالی نادینه ان یا ابراهیم .

چهارم حروف مصدریه و آن سه است **ما** و **ان** و **ما** و **ان** در

فعل روند تا فعل بمعنی مصدر باشد.

پنجم حروف تحضیض و آن چهار است **آ** و **هَلا** و **لَوَلا** و **لَوَما**.

ششم حرف توقع و آن **قَدْ** است برای تحقیق ماضی و برای

تقریب ماضی بحال و در مضارع برای تقلیل .

هفتم حروف استفهام و آن سه است **ما** و **همزه** و **هل**.

هشتم حرف ردع و آن **كَلَّا** است بمعنی بازگردانیدن و بمعنی

حقا نیز آمده است چون **كَلَّا سَوْفَ يَعْلَمُونَ**.

نهم تنوین و آن پنج است **تمکن** چون **زیدٌ** و **تنکیر** چون **صَه**

أَيُّ أُسْكُتُ سَكُوتًا مَّا فِي وَفْتِ مَّا أَمَّا صَه بغیر تنوین فمعناه **أُسْكُتٌ**

السَّكُوتَ الْآنَ و عوض چون **يَوْمَئِذٍ** و مقابله چون **مُسْلِمَاتٍ** و ترنهم که

در آخر ابیات باشد: **شعر**

أَقَلِّي اللّوْمَ عَاذِلَ وَالْعِتَابِ	وَقَوْلِي انْ أَصَبْتُ لَقَدْ أَصَابَنِي
--	--

و تنوین ترنم در اسم و فعل و حرف رود اما چهار اولین خاص است باسم .

دهم نون تاکید در آخر فعل مضارع ثقیله و خفیفه چون **اضربن** **اضربن**.

یازدهم حروف زیادت و آن هشت حرف است **ان** و **ان** و **ما** و **لا** و **من**

و **کاف** و **با** و **لام** چهار آخر در حروف جر یاد کرده شد.

دوازدهم حروف شرط و آن دو است اَمَّا وَلَوْ، اما برای تفسیر وفا در جوابش لازم باشد کقوله تعالی فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَيُفِي النَّارِ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَيُفِي الْجَنَّةِ وَلَوْ بِرَأْيِ انْتِفَائِ ثَانِي بِسَبَبِ انْتِفَائِ اَوَّلِ چوں لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا .

سیزدهم لَوْآ و او موضوع است برای انتفای ثانی بسبب وجود اول چوں لَوْآ عَلَى لَهْلَكَ عُمْرُ .

چهاردهم لام مفتوحه برای تاکید چوں لَزِيدٌ أَفْضَلٌ مِنْ عَمْرٍو .

پانزدهم ما بمعنی مادام چوں أَقَوْمٌ مَا جَلَسَ الْأَمِيرُ .

شانزدهم حروف عطف و آن ده است واو وفا و ثم و حتی و اما و او

وام ولا وبل و لكن .

سوالونه

لا تدي ودرکړي شوي حروف عامله قسمونه پيان کړي او ترکیب و ترجمه هم وکړي .

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ، هُوَ لَاءٌ قَوْمَنَا أَمَّا زَيْدٌ قَائِمٌ، قَالُوا نَعَمْ، أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلِي، قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لِحَقٌّ، أَجَلٌ إِنَّهُ قَائِمٌ، جَاءَنِي زَيْدٌ أَيْ أَبُو عَمْرٍو، ضَاقَتِ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ، أَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ، أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ، عَجِبْتُ أَنْ ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرٍو، لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا، هَلَّا تَصَلُّوا الصَّلَوَاتِ لِيَوْفِيهَا، أَلَا تَصُومُ رَمَضَانَ، لَوْ مَا تَحُجُّ الْبَيْتَ، مَا هَلِيهِ التَّمَائِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ هَاعَاكِفُونَ، أَحَقُّ هُوَ، هَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ، كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ، فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ، إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ، مَا مَنَعَكَ أَنْ لَا تَسْجُدَ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، مَا زَيْدٌ قَائِمٌ، أَرَيْدُ عِنْدَكَ أَمْ عَمْرٍو، جَاءَنِي زَيْدٌ ثُمَّ عَمْرٍو، قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ، أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ، أَكَلْتُ السَّمَكَةَ حَتَّى رَأَيْتَهَا، مَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا .

چون بحث مستثنی در کتاب نجوم میر نبود برای فائده طلاب افزوده شد

بدانکه مستثنی لفظی است که مذکور باشد بعد الا واخوات آن یعنی غَيْرُ وَسَوِيٌّ وَحَاشَا وَخَلَا وَعَدَا مَا خَلَا وَمَاعَدَا وَلَيْسَ وَلَا يَكُونُ تا ظاهر گردد که منسوب نیست بسوی مستثنی آنچه نسبت کرده شده است بسوی ماقبل وی و آن بر دو قسم است متصل و منقطع.

متصل آنست که خارج کرده شود از متعدد فر الا واخوات وی مثل جَاءَتِي الْقَوْمُ الْأَزِيدُ پس زید که در قوم داخل بود از حکم مجبی خارج کرده شد.

و منقطع آن باشد که مذکور شود بعد الا واخوات وی و خارج کرده نشود از متعدد بسبب آنکه مستثنی داخل نباشد در مستثنی منه مثل جَاءَتِي الْقَوْمُ إِلَّا حِمَارًا که حمار در قوم داخل نبود.

بدانکه اعراب مستثنی بر چهار قسم است :

اول آنکه اگر مستثنی بعد الا در کلام موجب واقع شود پس مستثنی همیشه منصوب باشد نحو جَاءَتِي الْقَوْمُ الْأَزِيدُ و کلام موجب آنکه در آن نفی ونهی و استفهام نباشد و همچنین نباشد و همچنین در کلام غیر موجب اگر مستثنی را بر مستثنی منه مقدم گردانند منصوب خولند نحو مَا جَاءَتِي إِلَّا زَيْدًا أَحَدًا او مستثنی منقطع همیشه منصوب باشد و اگر مستثنی بعد خَلَا وَعَدَا واقع شود بر مذهب اکثر علماء منصوب باشد و بعد مَا خَلَا وَمَاعَدَا وَلَيْسَ وَلَا يَكُونُ همیشه منصوب باشد نحو جَاءَتِي الْقَوْمُ خَلَا زَيْدًا وَعَدَا زَيْدًا الْخ...

دوم آنکه مستثنی بعد الا در کلام غیر موجب واقع شود و مستثنی منه هم مذکور باشد پس در آن دو وجه روا است یکی آنکه منصوب باشد بر سبیل استثناء و دیگر آنکه بدل باشد از ماقبل خود چون مَا جَاءَتِي أَحَدًا إِلَّا زَيْدًا وَالْأَزِيدُ.

سوم آنکه مستثنی مفرغ باشد یعنی مستثنی منه مذکور نباشد و در کلام غیر موجب واقع شود پس اعراب مستثنی به الا درین صورت بحسب عوامل مختلف باشد مَا جَاءَنِي إِلَّا زَيْدٌ وَمَا رَأَيْتُ إِلَّا زَيْدًا وَمَا مَرَرْتُ إِلَّا بِزَيْدٍ .

چهارم آنکه مستثنی بعد لفظ غیر و سوی و سواء واقع شود پس مستثنی را مجرور خوانند و بعد حاشا بر مذهب اکثر نیز مجرور باشد و بعض نصب هم جائز داشته اند چون مَا جَاءَنِي الْقَوْمُ غَيْرَ زَيْدٍ وَسَوِي زَيْدٍ وَسَوَاءُ زَيْدٍ وَحَاشَا زَيْدٍ .

بدانکه اعراب لفظ غیر مثل اعراب مستثنی به الا باشد در جمیع صورتهای مذکوره چنانچه گوئی جَاءَنِي الْقَوْمُ غَيْرَ زَيْدٍ وَغَيْرِ حِمَارٍ وَمَا جَاءَنِي غَيْرَ زَيْدٍ ن الْقَوْمُ وَمَا جَاءَنِي أَحَدٌ غَيْرَ زَيْدٍ وَغَيْرَ زَيْدٍ وَمَا جَاءَنِي غَيْرَ زَيْدٍ وَمَا رَأَيْتُ غَيْرَ زَيْدٍ وَمَا مَرَرْتُ بِغَيْرِ زَيْدٍ .

بدانکه لفظ غیر موضوع است برای صفت و گاه برای استثناء آید چنانچه الا برای استثناء موضوع است و گاه در صفت مستعمل شود قوله تعالی لَوْ كَانَ فِيهَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا يَعْنِي غَيْرُ اللَّهِ هَمِچْنِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ .

سوالونه

په ور کړي شوي مثالونو کښي مستثنی قسمونه او د هغي اعراب بيان کړي او ترکیب و ترجمه و کړي .
سَجَدَ الْمَلَائِكَةُ إِلَّا إِبْلِيسَ، إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَى قَوْمِ نُجْرَمِينَ إِلَّا آلَ لُوطٍ، فَأَنْجَبْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ، مَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ، فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ الَّذِي خَلَقَنِي، إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ، كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مُنْجَاءَ مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، لَا رَجُلَ فِي الدَّارِ إِلَّا زَيْدٌ، فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا .

لاتدي ورکړي شوي قصي په پښتو کښي ترجمه او ترکیب وکړي او لوستلي
قاعدې پکښي جاري کړي او په هغې اعراب هم ولگوي.

حکایه: کان ابراهیم بن ادهم یحفظ کرماً فمر به جندي فقال اعطنا
من هذا العنب فقال ما امرني به صاحبه فاخذ يضربه بسوطه فطأ رأسه
وقال اضرب رأساً عصي الله فاعجز الرجل ومضي .

حکایه: سمعت الجنيد يقول دخلت يوماً علي السري وهو يبكي
فقلت له وما يبكيك فقال جاءني البارحة الصبية فقالت يا ابي هذه ليلة مارة
وهذا الكوز علقه ههنا ثم غلبتني عيناى فتمت فرايت جارية حسناء قد نزلت
من السماء فقلت لمن انت فقالت انا لمن لا يشرب الماء المبرد في الكيزان
فتناولت الكوز فضربت به الارض فكسرتة .

حکایه: مر بشر ببعض الناس فقالوا هذا الرجل لا ينام الليل كله
ولا يفطر الا ف كل ثلاثة ايام مرة فبكي بشر فقيل له لما تبكي فقال اني لا اذكر
انى سهرت ليلة كاملة ولا اني صمت يوماً ولم افطر من ليلة .

حکایه: سئل ابويزيد بائى شئ وجدت المعرفة فقال ببطن جائع
وبدن عار .

حکایه: سمعت حاتماً الاصم يقول ما من صباح الا
والشيطان يقول لي ماذا تاكل وماذا تلبس واين تسكن فاقول
آكل الموت والبس الكفن واسكن القبر .

حکایه: حكى عن حاتم الاصم انه قال كنت في بعض
الغزوات فاخذنى تركى فاضجمنى الذبح فلم يشغل به قلبى بل
كنت انظر ماذا يحكم الله تعالى في فيئنا هو يطلب السكين من
خفه اصابه سهم فقتله وطرحه عنى فقامت سالماً .

حكاية : كان الجنيد يدخل كل يوم حانوته ويسبل
الستر ويصلي اربعمئة ركعة ثم يعود الي بيته .

حكاية : مات صديق لحمدون وهو عند راسه فلما مات
اطفاء حمدون السراج فقالوا له في مثل هذا الوقت يزداد في
السراج الدهن فقال لهم الي هذا الوقت كان الدهن له ومن هذا
الوقت صار الدهن للورثة .

حكاية : كان ابو الحسن النوري يخرج كل يوم من داره
ويحمل الخبز معه ثم يتصدق به في الطريق ويدخل مسجدا يصلي
فيه الي قريب من الظهر ثم يخرج ويفتح باب حانوته ويصوم
فكان اهله يتوهمون انه ياكل في السوق واهل السوق يتوهمون
انه ياكل في بيته بقي علي هذا عشرين سنة .

حكاية : قال ابو بكر السوراق من ارضي الجوارح
بالشهوات غرس في قلبه شجر الندامات .

حكاية : اجتاز الواسطي يوم الجمعة باب حانوتي
قاصدا الي الجامع فانقطع شسع نعله فقلت ايها الشيخ اتاذن لي
ان اصلح نعلك فقال اصلح فاصلحت شسعه فقال اتدري لم
انقطع شسع نعلي قلت لا قال لانني ما اغتسلت للجمعة فقلت له
يا سيدي هنا حمام تدخله فقال نعم فادخلته الحمام فاغتسل .

* نصاب متفرقه وحكم مختلفه *

قال ذوالنون المصرى رحمته الله لاتسكن الحكمة معدة ملئت طعاماً وقال توبة العوام تكون من الذنوب وتوبة الخواص تكون من الغفلة. اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله ، نعم الرفيق التوفيق ، لسان الجاهل مالك له ولسان العاقل مملوك ، السامع للغبية احد المغتايين ، الدنيا والاخرة ضرتان ان ارضيت احدهما اسخطت الاخرى ، شر العمى عمى القلب ، الناس اعدا ما جهلوا ، السعيد من وعظ بغيره ، افة العلم النسيان ، العشق داء لا يعرض الا للقلوب الفارغة ، خير الامور اوساطها ، اذا تم العقل نقص الكلام ، سل المجرب ولا تسئل الحكيم .

وصلى الله تبارك وتعالى على خير خلقه محمد وآله وصحبه اجمعين
 قد تم ترجمة الرسالة فى سنة ٢٠١٤م - ٧ - ٥ ، وقت الظهريوم
 السبت .

مترجم حبيب الله درويش آفريدي

تاسی کولی لاندی گاونہ د ورکر شوی لینکونو خخہ بنگہ (پانلو) کری

شمبره	کتابونو نوملر	د بنگنه کولو ترونی
1	غیر مقادینو اعترضونہ د هغوی جو ایونہ د احنافو دلایلو سره	https://bawar.net/download/index/1170
2	مدلل لمونخ (مولانا فیض احمد ملتانی)	https://bawar.net/download/index/1371
3	دخالد بن ولید رضی اللہ عنہ جہادی کارنامی	https://bawar.net/download/index/1567
4	نیوی او سببخی، ویناوی	https://bawar.net/download/index/1592
5	احقاق الحق خُلو توك	https://bawar.net/download/index/1652
6	زبدۃ التحقیق فی الجهاد و تقلید	https://bawar.net/download/index/1677
7	داسلام ستر اٹل امام اعظم ابوحنیفہ (رح)	https://bawar.net/download/index/1685
8	تفسیر معارف القرآن لس توكه	https://bawar.net/download/index/1847
9	لس مشهوری ناروغی	https://bawar.net/download/index/1587
10	د افغانستان تاریخ له راشده خلافتہ تر اسلامی امارتہ	https://bawar.net/download/index/1904
11	د مذهب به جامہ کی د استعمار مز دوران	https://bawar.net/download/index/1916
12	علم النحو بینتو	https://bawar.net/download/index/1922
13	د غیر مقادینو دامام بخاری سره اختلاف	https://bawar.net/download/index/1978
14	داسلامی معلوماتو ذخیرہ بینتو	https://bawar.net/download/index/1979
15	دامام اعظم ابوحنیفہ رحمة الله علیه حیرت انگیز واقعات	https://bawar.net/download/index/1980
16	احسن التعبير فی المسئلة الجبر و تقدیر	https://bawar.net/download/index/2034
17	تحقیقات حماسی	https://bawar.net/download/index/2036
18	جامع الکلم خلو بینت احادیث مفتی محمد شفیع	https://bawar.net/download/index/2037
19	المهند المفند عقاید اهل سنت و الجماعت علماء دیوبند	https://bawar.net/download/index/2066
20	تشریحات نابغه	https://bawar.net/download/index/2073
21	جنتی بنگه	https://bawar.net/download/index/2077
22	د جنت اغزنه لار	https://bawar.net/download/index/2078
23	دیبغیر لمونخ احنافو ته دالی	https://bawar.net/download/index/2084
24	تجلیات فر دیه بینتو	https://bawar.net/download/index/2085
25	بدر الفتو	https://bawar.net/download/index/2086
26	دقریبانی مسایل احکام، فضایل، او مسائل مدلل	https://bawar.net/download/index/2087
27	دگو نیتامو ماتی زولنی	https://bawar.net/download/index/2088
28	فن الخطابه (دوینا فن)	https://bawar.net/download/index/2089
29	تشر الطیب فی ذکر النبی الحبيب	https://bawar.net/download/index/2090
30	اصول حدیث (شہید شیخ الاسلام مولانا غلام حضرت الحنفی)	https://bawar.net/download/index/2091
31	تنبیه الغافلین بینتو	https://bawar.net/download/index/2092
32	وا مدنی باره نعتیه غورجان	https://bawar.net/download/index/2093
33	به یو کلیمی سره د طلاقو واقع کیدل	https://bawar.net/download/index/2096
34	ارشاد الطالبین دز ادالطالبین شرح بینتو	https://bawar.net/download/index/2097
35	البصائر بینتو	https://bawar.net/download/index/2101
36	۳۰۰ ذہنی یونینتی او خواپونہ	https://bawar.net/download/index/2103
37	جامع الوظائف	https://bawar.net/download/index/2104
38	داحنافو دلایل	https://bawar.net/download/index/2106
39	د کلیسہ د یردو تر شاه بیت لاسونہ	https://bawar.net/download/index/2107
40	د دعوت فنون	https://bawar.net/download/index/2108
41	د واده لومری لس شیی	https://bawar.net/download/index/2117
42	زاده الطالبین بینتو ترجمہ	https://bawar.net/download/index/2118
43	اصول التکفیر	https://bawar.net/download/index/2119
44	د ماشومانو بنگلا	https://bawar.net/download/index/2120
45	د مہایل فون سرعی احکام	https://bawar.net/download/index/2122
46	د انجمن تقریرونہ	https://bawar.net/download/index/2128
47	د حضرت عبد اللہ ابن عباس رض سل فیصی	https://bawar.net/download/index/2137
48	فایق التقارير	https://bawar.net/download/index/2138
49	دخاوند حقوق	https://bawar.net/download/index/2139
50	قرانی علاج	https://bawar.net/download/index/2141
51	د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لمونخ	https://bawar.net/download/index/2148
53	کامل مسنون لمونخ	https://bawar.net/download/index/2164
56	یوخلی بیا ژوندون !!	https://bawar.net/download/index/2165
54	صدام حسین	https://bawar.net/download/index/2168
55	د یویشمی پیری امیر المؤمنین ملا محمد عمر	https://bawar.net/download/index/2169
56	زه خنگہ حنفی سوم	https://bawar.net/download/index/2170
57	نسل لمونخونہ	https://bawar.net/download/index/2176
58	راخی توبہ و کارو	https://bawar.net/download/index/2177
59	د دعوت اصول	https://bawar.net/download/index/2178
60	اصلاحی مدلل تقریرونہ	https://bawar.net/download/index/2179
61	دقیر حالات	https://bawar.net/download/index/2180

که د کوم کتاب په پانلو کولو کی ستونزه لری مهربانی وکړی زمونږ سره اړیکه ټینگه کری

<https://www.facebook.com/Ezatullah.sultanzai>

WhatsApp: 0093706912702

https://T.me/Ezatullah_sultanzai

Designed by Bakhtawar shah afridi